

Међународна научна конференција
**ПЕРСПЕКТИВЕ ИЗУЧАВАЊА
ЗАПАДНОСЛОВЕНСКИХ ЈЕЗИКА,
КЊИЖЕВНОСТИ И КУЛТУРА**

поводом јубилеја 130 година полонистике
и 100 година бохемистике на
Универзитету у Београду
25-27. септембар 2025.

**КЊИГА САЖЕТАКА
KNIHA ABSTRAKTŮ
KSIĄŻKA STRESZCZEŃ
BOOK OF ABSTRACTS**

КЊИГА САЖЕТАКА
Међународна научна конференција
ПЕРСПЕКТИВЕ ИЗУЧАВАЊА ЗАПАДНОСЛОВЕНСКИХ ЈЕЗИКА,
КЊИЖЕВНОСТИ И КУЛТУРА

25-27. септембар 2025.

Филолошки факултет Универзитета у Београду

Издавач

Универзитет у Београду – Филолошки факултет
Студентски трг 3
11000 Београд

За издавача

Проф. др Ива Драшкић Вићановић, декан

Приредила

Проф. др **Ивана Кочевски**
Универзитет у Београду – Филолошки факултет

Графичка припрема

Предраг Жижовић

Тираж

70 примерака

Штампа

Донат граф

ISBN 978-86-6153-778-3

Радови су лиценцирани под условима и одредбама лиценце
Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Међународна научна конференција

**ПЕРСПЕКТИВЕ ИЗУЧАВАЊА
ЗАПАДНОСЛОВЕНСКИХ ЈЕЗИКА,
КЊИЖЕВНОСТИ И КУЛТУРА**

поводом јубилеја 130 година полонистике и 100 година
бохемистике на Универзитету у Београду
25-27. септембар 2025.

**КЊИГА САЖЕТАКА
KNIHA ABSTRAKTŮ
KSIĄŻKA STRESZCZEŃ
BOOK OF ABSTRACTS**

Београд, 2025

САДРЖАЈ

Уводна реч.....	7
-----------------	---

ЈЕЗИК

Agnieszka Będkowska-Kopczyk.....	11
Jana Bílková	13
Robert Bońkowski	15
Renata Bura	16
Anna Cychnerska	17
Henryk Duda.....	19
Jan Huleja	21
Diana Ivanova	23
Karalina Kaspiarovich	24
Natália Kováčová	26
Marie Kopřivová	27
Tadeusz Lewaszkiewicz.....	29
Katarina Mitričević-Štepanek	31
Dalibor Sokolović.....	32
Grzegorz Szpila	34
Miloslav Vondráček	36
Maria Wacławek, Maria Wtorkowska	38
Јелена Јанковић	40
Снежана Поповић	42
Љубица Стакић	43

КЊИЖЕВНОСТ

Dejan Ajdačić.....	47
Sandra Banas	48
Michal Bauer	50
Jan Bílek.....	51
Đurđica Čilić	53

Jadwiga Gracla.....	54
Martina Halamová.....	55
Matija Ivačić	57
Izabela Kępka.....	58
Klaudia Klamárová, Štefan Timko	59
Ivana Kočevski	61
Aleksandra Korda-Petrović	63
Suzana Kos.....	64
Przemysław Pietrzak.....	65
Branislava Stojanović.....	67
Magdalena Ślawska	68
Peter Tollarovič.....	70
Magdalena Wasąg.....	71
Hasan Zahirović	73
Ана Марић.....	74

КУЛТУРА

Zuzana Čížiková	79
Elżbieta Dutka.....	81
Alžběta Havlíňová.....	83
Piotr Kajak	85
Magda Nabiałek-Przytuła	86
Piotr Pałys.....	88
Wiesław Przybyła	90
Dariusz Rott	92
Miloš Zelenka	94
Bogusław Zieliński	96
Dorota Żygadło-Czopnik	97
Јасминка Делова-Силјанова	99
Лидија Танушевска	101

ИНДЕКС ИМЕНА	103
--------------------	-----

УВОДНА РЕЧ

Научни скуп под називом *Перспективе изучавања западнословенских језика, књижевности и култура* организује се на Филолошком факултету Универзитета у Београду од 25. до 27. септембра 2025. године у поводу обележавања важних јубилеја 130 година изучавања пољског и 100 година изучавања чешког језика на Универзитету у Београду. Изучавање оба западнословенска језика доводи се у везу са научним радом чувеног слависте и универзитетског професора Радована Кошуте (1866–1949) који је током 1895. године био постављен за „привременог учитеља руског, пољског и чешког језика и књижевности”. Управо је ангажовањем Кошуте и била основана Катедра за источне и западне словенске језике и књижевности на Великој школи у Београду што је допринело непрекинутом континуитету изучавања ових језика у високошколској настави. У међуратном периоду још чвршћем установљењу бохемистике на Универзитету допринело је и присуство др Отокара Колмана (1887–1955) који је у периоду између два светска рата овде радио у својству лектора за чешки језик.

Научним скупом *Перспективе изучавања западнословенских језика, књижевности и култура* желимо да представимо пресек савременог стања у изучавању пољског и чешког језика како на београдској Катедри за славистику тако и у контакту са колегама славистима са више европских универзитета. Књига сажетака треба да укаже управо на разноликост садржаја наших интересовања у прошлости, истраживања у савременом добу, као и на стремљење и тенденције које ће се развијати убудуће. Концепт редоследа увршћивања сажетака у књигу произашао је управо из нашег студијског програма – Језик, књижевност и култура – за који смо се овде определили зарад лакше прегледности и сналажења у обиљу информација.

Сви текстови су наведени у оригиналној верзији онако како су достављени од стране аутора, а приређивач је вршио минималне техничке интервенције.

Ивана Кочевски

ЈЕЗИК

Agnieszka Będkowska-Kopczyk
(Uniwersytet Bielsko-Bialski)

JĘZYK INKLUZYWNY I WYŁĄCZAJĄCY W UJĘCIU KOGNITYWNYM NA PRZYKŁADZIE POLSZCZYZNY

W referacie podejmuję próbę analizy zjawisk językowych charakterystycznych dla języka inkluzywnego (włączającego) i wyłączającego w polszczyźnie, korzystając z narzędzi kognitywnej analizy dyskursu. Główną ramą pojęciową jest metafora pojemnika oraz koncepcja symbolicznej przestrzeni otaczającej „ja” – rozumianego zarówno jako jednostka, jak i jako wspólnota komunikacyjna. W oparciu o założenia językoznawstwa kognitywnego traktuję przestrzeń dyskursywną jako dynamicznie konstruowaną mapę relacji między podmiotami, w której granice między „wewnątrz” i „na zewnątrz” są nieustannie negocjowane poprzez środki językowe.

W analizie skupiam się na wybranych przykładach z polskiego dyskursu publicznego i codziennego, pokazując, w jaki sposób użycie określonych form językowych (np. zaimków, rzeczowników określających przynależność narodową lub grupową, form neutralnych płciowo lub przeciwnie – wykluczających) tworzy lub podważa poczucie przynależności, bliskości, solidarności bądź wykluczenia. Omawiam także mechanizmy konceptualizacji tożsamości zbiorowej oraz sposoby reprezentacji Innego jako znajdującego się poza granicami pojemnika – przestrzeni „nas”.

Celem wystąpienia jest ukazanie, że język inkluzywny i wyłączający nie są jedynie kwestią normatywnych wyborów stylistycznych, ale odzwierciedlają głębsze struktury poznawcze i kulturowe, które organizują nasze postrzeganie świata społecznego.

INCLUSIVE AND EXCLUSIVE LANGUAGE FROM A COGNITIVE PERSPECTIVE: THE CASE OF POLISH

In this paper, I attempt to analyze linguistic phenomena characteristic of inclusive and exclusive language in Polish, using tools from cognitive discourse analysis. The main conceptual framework is the container metaphor and the concept of a symbolic space surrounding the “self”, understood both as an

individual and as a communicative community. Drawing on the assumptions of cognitive linguistics, I treat discursive space as a dynamically constructed map of relations between subjects, in which the boundaries between “inside” and “outside” are constantly negotiated through linguistic means.

The analysis focuses on selected examples from both public and everyday Polish discourse, showing how the use of specific linguistic forms (e.g., pronouns, nouns denoting national or group affiliation, gender-neutral forms, or conversely, i.e. exclusionary expressions) serves to construct or undermine a sense of belonging, closeness, solidarity, or exclusion. I also discuss mechanisms of collective identity conceptualization and the ways in which the Other is represented as being outside the boundaries of the container – the symbolic space of “us.”

The aim of the presentation is to demonstrate that inclusive and exclusive language is not merely a matter of normative stylistic choices, but reflects deeper cognitive and cultural structures that shape our perception of the social world.

Jana Bílková

(Univerzita Hradec Králové)

KORPUSOVÁ GRAMATOGRAFIE A VÝVOJ SPISOVNÉ ČEŠTINY

V gramatickém oddělení Ústavu pro jazyk český AV ČR v Praze vzniká čtyřdílná Velká akademická gramatika spisovné češtiny (VAGSČ), vycházející z jazykové analýzy autentických textů Českého národního korpusu, konkrétně textů obsažených v synchronních psaných korpusech řady SYN. V úvodu je sice deklarována jako gramatika deskriptivní, tedy nikoli kodifikační, jejím cílem je však popis současné jazykové normy ve sféře veřejné psané komunikace. Jako gramatika normativní je také vnímána svými uživateli, kteří v ní hledají poučení o obvyklém, ale také žádoucím a komunikačně efektivním způsobu užívání jazyka. Autoři stojí proto často před otázkou, jaké stanovisko zaujmout ke gramatickým inovacím obsaženým v korpusových textech a jak tyto nově doložené gramatické jevy zachytit. Co je třeba vnímat jako výsledek přirozeného jazykového vývoje a co naopak jako nesystémovost, alogičnost a jazykovou chybu? V příspěvku budou představeny vybrané gramatické jevy a způsob jejich prezentace v rámci nové gramatiky.

Klíčová slova: čeština, gramatika, spisovná norma, Český národní korpus.

CORPUS GRAMMATOGRAPHY AND THE DEVELOPMENT OF STANDARD CZECH

The new four-volume grammar of contemporary Czech, entitled The Great Academic Grammar of standard Czech (Velká akademická gramatika spisovné češtiny – VAGSČ) is being created in the Grammar Department of the Czech Language Institute in Prague. It is based on the analysis of authentic texts of the Czech National Corpus, specifically of the texts contained in the synchronous written corpora SYN. In the introduction, it is declared as a descriptive (not prescriptive) grammar. However, its aim is to describe the current language rules of formal written communication. It is also understood as normative grammar by its users. Authors are therefore often faced with the question of which grammatical innovations should be

evaluated as a result of natural language development nad which, on the contrary, shoul be considered as non-systemic language error. The paper will present selected grammatical phenomena and the way of their presentation within the framework of the VAGSČ.

Keywords: Czech language, grammar, standard language, Czech National Corpus.

Robert Bońkowski

(Uniwersytet Śląski w Katowicach)

POLSKIE DERYWATY MOTYWOWANE LEKSEMEM DZIECKO (DZIECIĘ) W ODNIESIENIU DO JĘZYKA SERBSKIEGO

W wystąpieniu będzie poruszony problem dotyczący kontekstu podstawowego słownictwa związanego z pojęciem rodziny. Uwaga będzie skupiona na leksemie dziecko (i dziecię) oraz jego derywatach (rzeczownikowych, czasownikowych i przymiotnikowych) w porównaniu z podobnymi w języku serbskim. Przeprowadzona strukturalna i etymologiczna analiza wskaże na podobieństwa i różnice w tym zakresie między oboma językami.

Słowa kluczowe: slawistyka, język polski, język serbski, dziecko (dziecię) i jego derywaty – budowa i etymologia.

POLISH DERIVATIVES BASED ON THE LEXEME DZIECKO (DZIECIĘ) IN RELATION TO THE SERBIAN LANGUAGE

The presentation will address the issue of the basic polish vocabulary related to the concept of family. The focus will be on the lexeme „dziecko“ (and „dziecię“) and its derivatives (nouns, verbs, and adjectives) in comparison with their counterparts in Serbian. The structural and etymological analysis will highlight the similarities and differences in this regard between the two languages.

Keywords: Slavic studies, Polish language, Serbian language, dziecko (dziecię) and its derivatives – structure and etymology.

Renata Bura

(Uniwersytet Jagielloński w Krakowie)

GÓRNOŁUŻYCKA POTOCZNOŚĆ

Język potoczny jako odmiana funkcjonalna i najczęściej przez użytkowników języka stosowana pełni w danej społeczności funkcję szczególną. W wypadku języka górnołużyckiego rola i zakres użycia tego rejestru języka są wyjątkowe ze względu na status górnołużycczyzny, udział dialektu katolickiego w codziennej komunikacji, a także wpływ różnych odmian języka niemieckiego. W wystąpieniu podjęta zostanie próba zdefiniowania górnołużyckiego języka potocznego i jego cech. Analizie poddana zostanie przede wszystkim leksyka potoczna zgromadzona ze słownika ortograficznego P. Völkel'a (2005).

Słowa kluczowe: język górnołużycki, język potoczny, słownictwo potoczne.

UPPER SORBIAN COLLOQUIAL LANGUAGE

Colloquial language as a functional variety and most frequently used by tongue users plays a special role in a given community. In the case of the Upper Sorbian language, the role and scope of use of this language register are unique due to the status of Upper Sorbian, the participation of the Catholic dialect in everyday communication, and the influence of various varieties of the German language. The presentation will attempt to define the Upper Sorbian colloquial language and its features. The analysis will focus primarily on the colloquial vocabulary collected from P. Völkel's orthographic dictionary (2005).

Keywords: Upper Sorbian language, colloquial language, colloquial vocabulary.

Anna Cychnerska

(Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)

ZAGADNIENIA FONETYCZNE JAKO ELEMENT KSZTAŁCENIA JĘZYKOWEGO (NAUCZANIE JĘZYKA POLSKIEGO JAKO OBCEGO)

W 2001 r. Wydział Polityki Językowej Rady Europy wydał pierwszy opis kształcenia językowego – ang. Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment – CEFR, pol. ESOKJ, tł. Martyniuk 2003. Chociaż opracowanie systemu uczenia się, nauczania oraz oceniania znajomości języków obcych nie stanowi nadrzędnego dokumentu w UE, w znacznym stopniu wpłynęło na zainteresowanie się wewnętrzną polityką językową zarówno w krajach członkowskich, jak poza nimi. W 2018 r. ukazała się nowa wersja CEFR, opatrzona adnotacją Companion volume. Przywołane dokumenty różnią się znacząco w zakresie opisu kompetencji fonologicznej.

Celem wystąpienia jest przegląd i ocena polskiej literatury glottodydaktycznej pod kątem zagadnień fonetycznych w nauczaniu języka polskiego jako obcego.

Słowa kluczowe: nauczanie języka polskiego jako obcego, kompetencja fonologiczna, fonetyka.

PHONETIC ISSUES AS PART OF LANGUAGE EDUCATION (TEACHING POLISH AS A FOREIGN LANGUAGE)

In 2001, the Language Policy Division of the Council of Europe issued the first description of language education – Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment – CEFR, pol. ESOKJ, translated by Martyniuk 2003. Although the development of a system for learning, teaching and assessing language proficiency is not an overarching document in the EU, it has significantly influenced interest in internal language policy both within and outside member countries. In 2018, a new version of the CEFR was released, annotated with a Companion volume. The referenced documents differ significantly in describing phonological competence.

The purpose of this presentation is to review and evaluate the Polish glottodidactic literature in terms of phonetic issues in teaching Polish as a foreign language.

Keywords: teaching Polish as a foreign language, phonological competence, phonetics.

Henryk Duda

(Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II)

**CZY NAPRAWDĘ JEST JUŻ „TIME TO MAKE FOUR INTO ONE”?
UWAGI DO IDEI LINGWISTYCZNYCH PETERA TRUDGILLA**

Peter Trudgill, światowej sławy brytyjski lingwista, badacz socjalnego zróżnicowania języka w Wielkiej Brytanii i w innych częściach świata, na przełomie listopada i grudnia 2017 r. na łamach tygodnika „The New European” wysunął postulat: „time to make four into one”, tzn. jest czas, by na nowo połączyć / uznać za jeden język lingwistyczny języki bośniacki, chorwacki, czarnogórki i serbski, które wyrosły z serbo-chorwackiego po rozpadzie Jugosławii. („The New European” 30 XI - 6 XII 2017, s. 46), Zdaniem Trudgilla wszystkie wymienione języki to różne warianty jednego języka policentrycznego. W referacie zamierzam dokładnie przedstawić argumentację Trudgilla oraz ocenić ją z perspektywy lingwisty-slawisty.

Moim zdaniem, nie wystarczy kierując się „lingwistycznym zdrowym rozsądkiem” (linguistic common sense) apelować o jedność. Z perspektywy antropologicznej język nie jest wyłącznie narzędziem komunikacji. Pełni także wiele innych funkcji, których hierarchia nie jest z góry ustalona. W okresach politycznej niepewności i szybkich zmian socjalnych i politycznych sekundarne funkcje języka, jak np. funkcja tożsamościowa, wybijają się na pierwszy plan. Myślę, że tak jak na innych obszarach Słowiańszczyzny (np. Łemkowie w Polsce), język / dialekt / gwara staje się elementem budowania tożsamości.

W mojej ocenie artykuł Trudgilla nie przekona nikogo w Bośni, Chorwacji, Czarnogórze i Serbii, nie pozwoli też „paneuropejskiemu” czytelnikowi spoza wymienionych krajów wyrobić sobie zdanie w sprawach zróżnicowania językowego na terytorium byłej Jugosławii.

Słowa kluczowe: polityka językowa, języki policentryczne, język a dialekt, języka a tożsamość.

IS IT REALLY 'TIME TO MAKE FOUR INTO ONE' YET? NOTES ON THE LINGUISTIC IDEAS OF PETER TRUDGILL

Peter Trudgill, the world-renowned British linguist, a researcher of the social differentiation of language in the UK and in other parts of the world, made a postulate in the November/December 2017 issue of 'The New European': 'time to make four into one', i.e. it is time to reunite/recognise as one linguistic language the Bosnian, Croatian, Montenegrin and Serbian languages, which grew out of Serbo-Croatian after the break-up of Yugoslavia ('The New European' 30 XI - 6 XII 2017, p. 46). According to Trudgill, all the languages mentioned are different variants of one polycentric language. In the paper, I intend to present Trudgill's argumentation in detail and evaluate it from the perspective of a Slavic linguist.

In my view, it is not enough to appeal to 'linguistic common sense' for unity. From an anthropological perspective, language is not only a tool for communication. It also performs many other functions, the hierarchy of which is not predetermined. In periods of political uncertainty and rapid social and political change, the secondary functions of language, such as the identity function, come to the fore. I think that, as in other Slavic areas (e.g. Lemkos in Poland), language / dialect becomes an element of identity construction.

In my opinion, Trudgill's article will not convince anyone in Bosnia, Croatia, Montenegro and Serbia, nor will it allow a 'pan-European' reader outside the above-mentioned countries to form an opinion on matters of linguistic diversity in the territory of the former Yugoslavia.

Keywords: language policy, polycentric languages, language vs. dialect, language vs. identity.

Jan Huleja

(Univerzita Karlova)

PERSPEKTIVA PŘEDLOŽKY „NA“ VE SPOJENÍ SE JMÉNY ÚZEMNÍCH CELKŮ V SOUČASNÉM ČESKÉM JAZYCE

Předložka „na“ se v českém jazyce v drtivé většině pojí s choronymy, jež jsou ostrovy či poloostrovy (na Kypru, na Kubě, na Floridě apod.). Velmi vzácné je její užití s choronymy pevninských územních celků jako na Moravě, na Slovensku a na Ukrajině. Rusko-ukrajinský konflikt a jeho přesah do jazyka však staví uživatele českého jazyka před nelehké otázky. Proč právě pro tato choronyma máme předložku „na“, když pro ostatní platí „v“ (v Česku, v Srbsku, v Rusku a další)? Jaká je další perspektiva předložky „na“ v tomto kontextu? Odpovědím na tyto otázky se bude zabývat náš konferenční příspěvek, jenž bude konfrontovat historický pohled na užití těchto předložek s aktuálními společenskými výzvami. Jeho součástí bude i krátký komparativní exkurz do této problematiky v jiných slovanských jazycích.

Klíčová slova: místní předložky, choronyma, současný český jazyk, mezinárodní vztahy, komparativní lingvistika.

THE PERSPECTIVE OF THE PREPOSITION “NA” IN CONNECTION WITH NAMES OF TERRITORIAL UNITS IN CONTEMPORARY CZECH

The preposition “na” is overwhelmingly used in Czech with choronyms that are islands or peninsulas (na Kypru, na Kubě, na Floridě, etc.). Its use with choronyms of mainland territorial units such as na Moravě, na Slovensku, na Ukrajině is very rare. However, the Russian-Ukrainian conflict and its overlap into the language pose difficult questions for the users of the Czech language. Why do we have the preposition “na” for these choronyms when the others are with “v” (v Česku, v Srbsku, v Rusku, etc.)? What is the future perspective of the preposition “na” in this context? The answers to these questions will be addressed in our conference paper, which will confront the historical insight into the use of these prepositions with current social

challenges. It will also include a short comparative excursion into this issue in other Slavic languages.

Keywords: local prepositions, choronyms, contemporary Czech language, international relations, comparative linguistics.

Diana Ivanova

(Sofijská univerzita Sv. Klimenta Ohridského)

MÁ ŠANCU UMELÁ INTELIGENCIA (AI) VO VYUČOVANÍ SLOVANSKÝCH JAZYKOV? (VÝZVY A PASCE VYUŽÍVANIA AI VO VYUČOVACOM PROCES)

Je nesporné, že naša súčasnosť je už neodmysliteľná bez umelej inteligencie. AI sa stala súčasťou takmer všetkých oblastí života, teda aj vzdelávacieho procesu. Hoci sme ešte na začiatku tejto zmeny, trochu sa jej bojíme, pomaly zisťujeme jej výhody a nevýhody, možno aj zaostávame za našimi študentmi čo do používania služieb AI, musíme uznať, že budúcnosť jej patrí. V našom príspevku sa venujeme možnostiam, ktoré poskytuje AI vo vyučovaní slovenského jazyka v rámci odboru slovenskej filológie na Fakulte slovanských filológií. Znažíme sa zistiť, ako skutočne dokáže AI napomôcť vyučovací proces a osvojenie cudzieho (slovanského) jazyka a súčasne zdôrazniť pasce a negatíva používania AI či jej bezkritického dôverovania.

Kľúčové slová: AI, vyučovanie slovenčiny, výhody a nevýhody.

DOES ARTIFICIAL INTELLIGENCE (AI) HAVE A CHANCE IN TEACHING SLAVIC LANGUAGES? (CHALLENGES AND PITFALLS OF USING AI IN THE TEACHING PROCES)

It is undeniable that our contemporary world is unthinkable without artificial intelligence. AI has become a part of almost all areas of life, including the educational process. Although we are still at the beginning of this transformation and fear it a little, we are gradually discovering its advantages and disadvantages. Perhaps we even lag behind our students in using AI, but we must acknowledge that the future belongs to it. In our paper we focus on the possibilities that AI offers in teaching the Slovak language (Slovak philology at the Faculty of Slavic studies). We aim to determine how AI can truly support the teaching process and the learning of a foreign (Slavic) language while also highlighting the pitfalls and drawbacks of using AI or trusting it uncritically.

Keywords: AI, Slovak language teaching, advantages and disadvantages.

Karalina Kaspiarovich

(Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II)

JĘZYK POLSKI W TRZECZ POKOLENIACH BIAŁORUSKIEJ RODZINY O POLSKICH KORZENIACH: ANALIZA KOMPETENCJI I POSTAW JĘZYKOWYCH NA POGRANICZU POLSKO-BIAŁORUSKO-LITEWSKIM

Referat koncentruje się na międzypokoleniowym przekazie językowym w rodzinie białoruskiej o polskich korzeniach, utrzymującej kontakt z językiem polskim. Analiza obejmuje trzy pokolenia: starszą kobietę, która dorastała w II Rzeczypospolitej i wyniosła znajomość polszczyzny z domu rodzinnego, oraz jej syna i wnuczkę, których kontakt z językiem polskim ogranicza się głównie do sfery religijnej. Celem badania jest określenie roli języka polskiego w tej rodzinie oraz analiza zmian w poziomie biegłości językowej i postaw wobec polszczyzny na przestrzeni trzech pokoleń.

Badanie zostało przeprowadzone z wykorzystaniem metod socjolingwistycznych, obejmujących wywiady pogłębione, obserwację uczestniczącą oraz analizę kompetencji językowych członków rodziny. Szczególną uwagę poświęcono zróżnicowaniu poziomu znajomości polszczyzny między pokoleniami oraz czynnikom wpływającym na jej utrzymanie lub stopniowy zanik. Uwzględniono także postawy wobec języka, analizując jego wartość symboliczną, kulturową oraz użytkową w codziennym życiu badanych.

Analiza wskazuje, że język polski w tej rodzinie pełni głównie funkcję kulturową i religijną, a jego obecność jest ściśle powiązana z tradycją oraz wpływem instytucji zewnętrznych, takich jak Kościół. W obliczu zmieniających się realiów społecznych i edukacyjnych polszczyzna stopniowo zanika w codziennej komunikacji, ograniczając się do sfery symbolicznej i rytualnej. Wnioski z badania pozwalają lepiej zrozumieć dynamikę kontaktów językowych na pograniczu polsko-białorusko-litewskim, podkreślając wpływ zarówno kontekstu historycznego, jak i współczesnych czynników społecznych na procesy językowej transmisji międzypokoleniowej.

Słowa kluczowe: język polski, pogranicze, przekaz międzypokoleniowy, kompetencje językowe, socjolingwistyka.

THE POLISH LANGUAGE IN THREE GENERATIONS OF A BELARUSIAN FAMILY WITH POLISH ROOTS: AN ANALYSIS OF LINGUISTIC COMPETENCE AND ATTITUDES IN THE POLISH-BELARUSIAN-LITHUANIAN BORDERLAND

The paper focuses on intergenerational language transmission in a Belarusian family of Polish descent that maintains contact with the Polish language. The analysis covers three generations: an elderly woman who grew up in the Second Polish Republic and acquired Polish at home, as well as her son and granddaughter, whose exposure to Polish is mainly limited to the religious sphere. The aim of the study is to determine the role of the Polish language in this family and to analyze changes in language proficiency and attitudes toward Polish across three generations.

The study was conducted using sociolinguistic methods, including in-depth interviews, participant observation, and an analysis of the family members' language competence. Particular attention was paid to the differences in Polish proficiency between generations and the factors influencing its maintenance or gradual decline. The research also examined attitudes toward the language, analyzing its symbolic, cultural, and practical value in the participants' daily lives.

The analysis indicates that Polish in this family primarily serves a cultural and religious function, with its presence closely linked to tradition and the influence of external institutions such as the Church. Amid changing social and educational realities, Polish is gradually disappearing from everyday communication, becoming confined to the symbolic and ritualistic sphere. The study's findings contribute to a better understanding of language contact dynamics in the Polish-Belarusian-Lithuanian borderland, highlighting the influence of both historical context and contemporary social factors on intergenerational language transmission.

Keywords: Polish language, borderland, intergenerational transmission, language competence, sociolinguistics.

Natália Kováčová

(Masarykova univerzita)

ANGLICISMS IN CONTEMPORARY SPORTS MEDIA: FOCUS ON A SPECIAL ISSUE OF PRZEGLĄD SPORTOWY

In the context of growing linguistic globalization, English has become a dominant source of lexical borrowing across numerous languages, including Polish. Sports media, with its dynamic and international character, is particularly prone to such influences. This paper examines the presence and function of Anglicisms within Polish sports discourse, focusing specifically on a special issue of *Przegląd Sportowy* devoted to Formula 1. While English-derived terms permeate various layers of public language, many remain confined to the vocabulary of experts and dedicated enthusiasts. The study aims to illuminate the ways in which English contributes to the formation of sports-specific terminology in Polish, highlighting both frequently used borrowings and more nuanced instances of lexical innovation.

Keywords: sport, borrowing, anglicism, neologism, specialized terminology, Formula 1.

ANGLICIZMY V SÚČASNEJ ŠPORTOVEJ ŽURNALISTIKE: PRÍPADOVÁ ŠTÚDIA ŠPECIÁLNEHO VYDANIA ČASOPISU PRZEGLĄD SPORTOWY

V ére rastúcej jazykovej globalizácie sa angličtina stala hlavným zdrojom lexikálnych výpožičiek v mnohých jazykoch, vrátane poľštiny. Športové médiá, ktoré sa vyznačujú dynamikou a medzinárodným dosahom, sú na tento vplyv mimoriadne náchylné. Tento príspevok sa zameriava na prítomnosť a funkciu anglicizmov v poľskom športovom diskurze, konkrétne v špeciálnom vydaní časopisu *Przegląd Sportowy*, venovanom Formule 1. Hoci termíny odvodené z angličtiny prenikajú do rôznych vrstiev verejného jazyka, mnohé z nich zostávajú obmedzené na slovnú zásobu expertov a fanúšikov daného športu. Cieľom príspevku je ukázať, ako angličtina prispieva k formovaniu špecifickej športovej terminológie v poľštine, a to nielen prostredníctvom frekventovaných výpožičiek, ale aj jemnejších foriem lexikálnej inovácie.

Kľúčové slová: šport, výpožička, anglicizmus, neologizmus, špecializovaná terminológia, Formula 1.

Marie Kopřivová
(Univerzita Karlova)

MOŽNOSTI VÝUKY ČESKÉ FRAZEOLOGIE

Pro češtinu je k dispozici anotace frazémů v korpusových textech, která je v současnosti doplňována databází víceslovných lexikálních jednotek (dále VLJ) LEMUR a je propojena se vznikajícím Akademickým slovníkem současné češtiny (ASSČ). Vznikající ASSČ uvádí u hesel nejčastější frazeologii a odkazuje uživatele na příklady přímo do korpusových textů. Databáze VLJ LEMUR slouží k zachycení hesla frazémů a jeho variant a popisu jeho vlastností (např. formální a sémantické anomálie, stylistická charakteristika celého frazému i každého komponentu). Zároveň je i východiskem pro nový anotační program, jehož úkolem je automaticky označit VLJ, jejich varianty, modifikace a aktualizace.

Díky těmto zdrojům je českou frazeologii možné zkoumat z hledisek, které dříve nebyly možné jako jsou např. frekvence jejich výskytů, zařazení jednotlivých komponentů do konkrétních frazémů, přítomnost specifických formálních rysů. Tyto informace lze pak využít pro výuku frazeologie vycházející ze skutečného užití. Práce s jednotlivými zdroji ve výuce pomáhá studentům získat nejen jazykové kompetence, ale učí je i práce s informačními zdroji a s lexikografickým popisem.

Propojení těchto tří nástrojů tak umožňuje uživateli získat komplexní informace: pokud je např. součástí vyhledaného slova monokolokabilní slovo jako je to ve frazému: jít k duhu, zjistíme v ASSČ, že tvar existuje pouze ve frazému, pomocí prokliku se dostaneme do korpusu, kde v kolokacích můžeme hledat příklad, který nám pomůže vysvětlit význam frazému a ten si pak můžeme zkontrolovat v databázi LEMUR. V ní je uvedena podrobnější definice a popis klasifikace frazému: např. že jde o slovesný frazém obsahující monokolokabilní slovo, spisovný.

Klíčová slova: česká frazeologie, korpusová anotace frazémů, databáze víceslovných jednotek LEMUR.

POSSIBILITIES OF TEACHING CZECH PHRASEOLOGY

An annotation of phrasemes in Czech corpus texts is currently supported by the LEMUR database of multi-word lexical units (MWUs) and is linked to the emerging Academic Dictionary of Contemporary Czech (ADCC). The ADCC lists the most frequent phrasemes and provides direct examples from the corpus texts.

The LEMUR database captures entries and their variants, detailing characteristics such as formal and semantic anomalies and the stylistic traits of the phrases and their components. This database also serves as the foundation for a new annotation program that automatically tags MWUs, their variants, modifications, and updates.

These resources enable an examination of Czech phraseology from previously inaccessible angles, such as frequency of occurrence, classification of individual components into specific phrasemes, and identification of formal features. This information can be utilized to teach phraseology based on actual usage. Engaging with these sources in the classroom not only helps students acquire linguistic competence but also teaches them to navigate information sources and lexicographic descriptions.

The integration of these three tools provides users with comprehensive information. For instance, if one searches for a monocollocable word like the phrasem “jít k duhu,” the ADCC indicates that this form exists only within this phrasem. Through click-through access, users can explore the corpus for examples that clarify the idiomatic meaning, which can then be verified in the LEMUR database for a detailed definition and classification – confirming that it is a verbal phrasemes containing a monocollocable word.

Keywords: Czech phraseology, corpus annotation of phrasemes, database of multiword units LEMUR.

Tadeusz Lewaszkiewicz

(Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)

GÓRNOŁUŻYCKIE FORMACJE RZECZOWNIKOWE NA -ARNIK

Punktem wyjścia jest ustalenie zasobu górnołużyckich formacji rzeczownikowych na -arnik, wyekscerpowanych ze słownika P. Völkel (Prawopisny słownik. Hornjoserbsko-

-němski słownik, Budyšin 1981, wydanie czwarte), do którego istnieje słownik a tergo. Są to m.in. następujące formacje słowotwórcze: blacharnik, džěłarnik, jědarnik, konjernik, kuzłarnik, lěkarnik, młokarnik, rybarnik, škitarnik, zełharnik. Następnie opracuję na podstawie słowników górnołużyckich dzieje tego typu słowotwórczego w historii języka górnołużyckiego. Porównam znaczenia leksykalne formacji na -ar (np. kuzłar, lěkar) z formacjami na -arnik (np. kuzłarnik, lěkarnik) i poinformuję o przypadkach tożsamości znaczeniowej i różnicach znaczeniowych między formacjami na -ar i -arnik. Górnołużycki typ słowotwórczy na -arnik przedstawię na tle rzeczowników na -ańnik w języku dolnołużyckim i ewentualnie w innych językach słowiańskich.

Słowa kluczowe: język górnołużycki i język dolnołużycki, słowotwórstwo łużyckie i słowiańskie.

UPPER SORBIAN NOMINAL FORMATIONS ENDING IN -ARNIK

The point of departure is the identification of a group of Upper Sorbian nominal formations ending in -arnik, excerpted from the dictionary of P. Völkel (Prawopisny słownik. Hornjoserbsko-němski słownik, Bautzen 1981, 4th edition) which has been supplied with an a tergo dictionary. These include the following word formations: blacharnik, džěłarnik, jědarnik, konjernik, kuzłarnik, lěkarnik, młokarnik, rybarnik, škitarnik, zełharnik. Next, the development of this word formation type in the history of the Upper Sorbian language will be traced based on Upper Sorbian dictionaries. The lexical meanings of formations ending with -ar (e.g. kuzłar, lěkar) will be compared with formations ending in -arnik (e.g. kuzłarnik, lěkarnik), listing instances of identical and varied meanings of formations ending in -ar i

-arnik. The Upper Sorbian word formation ending in -arnik will be presented against nouns ending in -aŕnik in the Lower Sorbian language and, possibly, in other Slavic languages.

Keywords: Upper Sorbian and Lower Sorbian languages, Sorbian and Slavic wordmaking.

Katarina Mitrićević-Štepanek
(Univerzitet u Beogradu)

ČAPKOVO R.U.R. V PŘEKladu Dušana Kvapila

Studie se zaměřuje na srovnávací analýzu českého dramatu R.U.R. – Rossum's Universal Robots Karla Čapka a jeho srbského překladu, který v roce 1973 vytvořil Dušan Kvapil. Cílem práce je poukázat na překladatelskou dovednost D. Kvapila prostřednictvím analýzy lexikálních, stylistických a funkčních aspektů překladu, přičemž se zároveň přihlíží k chorvatské verzi z roku 1986 přeložené z angličtiny Jankem Paravićem. Primárním předmětem zkoumání je lexikální rovina překladové ekvivalence. Pozornost je věnována překladu neologismu Robot, jakož i překladu obecné češtiny, citoslovcí, stylisticky příznakového lexika a j. do srbstiny. Analýza ukázala, že Kvapil nejen zachovával autorovu myšlenku, ale často ji i výrazně umocnil prostřednictvím invenčních překladových řešení. Kvapilův překlad je v práci charakterizován jako dynamický, jazykově vytříbený a věrný duchu originálu.

Klíčová slova: Karel Čapek, R.U.R., Dušan Kvapil, český jazyk, srbský jazyk, překladová ekvivalence.

THE TRANSLATION OF ČAPEK'S R.U.R. BY DUŠAN KVAPIL

This study focuses on a comparative analysis of the original Czech version of the play R.U.R. – Rossum's Universal Robots by Karel Čapek and its Serbian translation completed in 1973 by Dušan Kvapil. The aim of the paper is to highlight D. Kvapil's translation skill through an examination of the lexical, stylistic, and functional aspects of the translation, while also taking into account the 1986 Croatian version translated from English by Janko Paravić. The primary focus of the analysis is the lexical level of translational equivalence. Particular attention is paid to the translation of the neologism Robot, also of Common Czech, interjections, stylistically marked vocabulary, and other language-specific elements into Serbian. The analysis shows that Kvapil not only preserves the author's intent, but often enhances it significantly through inventive translation strategies. Kvapil's translation is characterized as dynamic, linguistically refined, and faithful to the spirit of the original.

Keywords: Karel Čapek, R.U.R., Dušan Kvapil, Czech language, Serbian language, translational equivalence.

Dalibor Sokolović

(Univerzitet u Beogradu)

POLSCY LEKTORZY NA UNIWERSYTECIE W BELGRADZIE

Początki współczesnej polonistyki na Uniwersytecie w Belgradzie wiążą się z działalnością Radovana Košuticia na ówczesnej Katedrze Języków i Literatur Wschodniosłowiańskich i Zachodniosłowiańskich. Od momentu mianowania go „tymczasowym nauczycielem języków i literatury rosyjskiej, polskiej i czeskiej” na początku 1895 roku aż do 1929 roku Košutić prowadził samodzielnie zajęcia polonistyczne. W tym czasie na Katedrę przydzielono Petara Đorđića, a w pracy krótko wspierali go stypendyści rządu polskiego w Belgradzie: Stanisław Rospond jako wykładowca języka polskiego, oraz Stanisław Papierkowski, który wygłosił dwa cykle wykładów o literaturze polskiej. Po zakończeniu II wojny światowej aż do 1962 roku obowiązki lektora języka polskiego pełniła malarka akademicka Jadwiga Sperling-Četić. W latach 1957–1977 funkcję lektora kontraktowego języka polskiego pełnili polscy slawiści i poloniści: Stanisław Kaszyński, Grzegorz Łatuszyński, Lech Paździerski, Alicja Danecka, Władysław Lubaś, Jerzy Gos i Aleksander Naumow. Od roku szkolnego 1977/78 do 2006 roku w Belgradzie pracowali lektorzy kontraktowi: Bogusław Zieliński, Grzegorz Walczak, Zofia Kaleta, Renarda Lebda, Jerzy Majchrowski, Agnieszka Lasek, Sylwia Mańkowska, Anna Korytowska. Po 2006 roku lektorem kontraktowym została najpierw Katarzyna Bytomska, następnie Wiola Kozieja i Anna Sokulska.

Słowa kluczowe: polonistyka w Belgradzie, polscy lektorzy, język i literatura polska.

POLISH LECTURERS AT THE UNIVERSITY OF BELGRADE

The beginnings of modern Polish studies at the University of Belgrade are linked to the work of Radovan Košutić at the then Department of East and West Slavic Languages and Literatures. From his appointment as “temporary teacher of Russian, Polish, and Czech languages and literatures” in early 1895 until 1929, Košutić independently taught Polish studies. In 1929, Petar Đorđić was assigned to the Department, and he was briefly supported in his work

by scholarship holders from the Polish government in Belgrade: Stanisław Rospond, who lectured in Polish language, and Stanisław Papierkowski, who delivered two series of lectures on Polish literature. After the end of World War II, the academic painter Jadwiga Sperling-Četić served as lecturer in Polish until 1962. From 1957 to 1977, Polish Slavic and Polish studies professors Stanisław Kaszyński, Grzegorz Łatuszyński, Lech Paździerski, Alicja Danecka, Władysław Lubaś, Jerzy Gos, and Aleksander Naumow served as contract lecturers of the Polish language. From the 1977/78 school year to 2006, contract lecturers in Belgrade included Bogusław Zieliński, Grzegorz Walczak, Zofia Kaleta, Renarda Lebda, Jerzy Majchrowski, Agnieszka Lasek, Sylwia Mańkowska, and Anna Korytowska. After 2006, Katarzyna Bytomska became contract lecturers first, followed by Wiola Kozieja and Anna Sokulska.

Keywords: Polish Studies in Belgrade, Polish lecturers, Polish language and literature.

Grzegorz Szpila

(Uniwersytet Jagielloński)

FRAZEOLOGIA W SŁOWNIKACH GÓRNOŁUŻYCKO-ANGIELSKICH

Język górnołużycki jest analizowany komparatywnie/kontrastywnie oraz zestawiany leksykograficznie zwyczajowo w kontekście języków słowiańskich. Analizy porównawcze języka górnołużyckiego z innymi językami i prace słownikowe z uwzględnieniem języków innych rodzin (za wyjątkiem języka niemieckiego) są niezwykle rzadkie. Niemniej także angielszczyzna od wielu lat stanowi punkt orientacyjny w pracach leksykograficznych opisujących język górnołużycki.

Prezentacja ta, będąca kontynuacją badań autora w zakresie leksykografii górnołużyckiej, ma na celu przegląd słowników górnołużycko-angielskich celem – z jednej strony – ustalenia obecności w nich elementów formulicznych i – z drugiej – jej ilościowo-jakościowej analizy. Dotychczas wydane zbiory dwujęzyczne i leksykony pozwalają ocenić podejścia do opisu frazeologii obu języków oraz ustalić dominujące metodologie prezentacji materiału formulicznego. Wykład obejmie wyznaczenie typów jednostek frazeologicznych prezentowanych w słownikach, opis ich kształtów oraz ocenę ich ekwiwalentów w drugim języku. Obserwacje poczynione w zakresie frazeologicznego opisu formuliczności pozwolą sformułować ogólne uwagi na temat podobieństw i różnic między frazeoleksykonami obu języków z perspektywy metodologii frazeologii porównawczej. Prezentacja, oprócz zaoferowania oceny leksykograficznego opisu frazeologii górnołużyckiej i angielskiej oraz sugestii odnośnie do sposobów polepszenia leksykograficznego opisu frazeologii, zwraca w sposób bardziej ogólny uwagę na konieczność pogłębionych badań nad frazeologią angielską i górnołużycką, zwłaszcza w kontekście relacji języków mniejszościowych do współczesnej *lingua franca*.

Słowa kluczowe: język górnołużycki, język angielski, frazeologia, leksykografia, frazeologia porównawcza.

PHRASEOLOGY IN UPPER SORBIAN–ENGLISH DICTIONARIES

The Upper Sorbian language is typically analyzed in a comparative or contrastive manner and juxtaposed lexicographically in the context of Slavic languages. Comparative analyses of Upper Sorbian with other languages, as well as lexicographic work involving languages from other families (with the exception of German), are extremely rare. Nevertheless, English has also served as a point of reference for many years in lexicographic work describing the Upper Sorbian language.

This presentation, which continues the author's research in Upper Sorbian lexicography, aims to review Upper Sorbian–English dictionaries with the goal of – on one hand – identifying the presence of formulaic elements in them, and – on the other – conducting a quantitative and qualitative analysis of these elements. The bilingual collections and lexicons published so far allow for an assessment of the approaches taken to describe phraseology in both languages and help determine the dominant methodologies for presenting formulaic material. The lecture will include the classification of types of phraseological units presented in the dictionaries, a description of their forms, and an evaluation of their equivalents in the other language. Observations made in the area of phraseological description of formulaic expressions will allow for general remarks to be made about similarities and differences between the phraseo-lexicons of both languages, from the perspective of comparative phraseology methodology. In addition to providing an assessment of the lexicographic description of Upper Sorbian and English phraseology and suggestions for improving such descriptions, the presentation more broadly draws attention to the need for in-depth research on English and Upper Sorbian phraseology, particularly in the context of the relationship between minority languages and the contemporary *lingua franca*.

Keywords: Upper Sorbian, English, phraseology, lexicography, comparative phraseology.

Miloslav Vondráček

(Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky)

ANOMÁLIE V TVAROSLOVNÉM A SLOVOTVORNÉM SYSTÉMU ADJEKTIV: JAZYKOVÁ PŘÍRUČKA, SLOVNÍK A KOMUNIKAČNÍ REALITA

Příspěvek ukazuje na několika adjektivech s nepravidelným paradigmatickým nebo s omezeným gradacním potenciálem vývojový odstup mezi tradičními českými preskriptivními příručkami či slovníky na straně jedné a komunikační realitou na straně druhé. Současně zužitkovává autorovu zkušenost s činností Ústavu pro jazyk český a představuje mechanismy využívané při tvorbě Akademického slovníku současné češtiny a Internetové jazykové příručky, které mají tento nesoulad zmírnit. Pro obě zmíněná primárně elektronická díla je zdrojem dat o jazyce především Český národní korpus. Díky tomu je posílen jejich deskriptivní ráz, aniž by to znamenalo ústupky v úsilí o jazykovou kulturu. Příspěvek tak ukazuje cestu k poznání současné češtiny jak prostřednictvím jejího lingvistického popisu, tak jejího víceméně věrného obrazu v reálné komunikaci.

Klíčová slova: adjektivní flexe, flexe jmenná a složená, gradace adjektiv, deskriptivní lingvistika.

ANOMALIES IN THE MORPHOLOGICAL AND WORD-FORMATION SYSTEM OF ADJECTIVES: LANGUAGE HANDBOOK, DICTIONARY AND COMMUNICATION REALITY

The paper shows on several adjectives with irregular paradigms or with limited gradational potential the developmental gap between traditional Czech prescriptive manuals or dictionaries on the one hand and communicative reality on the other. At the same time, it draws on the author's experience with the work of the Institute for the Czech Language and introduces the mechanisms used in the creation of the Academic Dictionary of Contemporary Czech and the Internet Language Handbook to mitigate this discrepancy. For both of these primarily electronic works,

the Czech National Corpus is the main source of language data. As a result, their descriptive character is strengthened, without compromising the pursuit of linguistic culture. The paper thus shows the way to understanding contemporary Czech both through its linguistic description and its more or less faithful image in real communication.

Keywords: adjectival flexion, nominal and compound flexion, gradation of adjectives, descriptive linguistics.

Maria Wacławek, Maria Wtorkowska

(Uniwersytet Śląski w Katowicach, Uniwerza v Ljubljani)

POLSKIE KULTUREMY I ICH ZNACZENIE W GLOTTODYDAKTYCE – UWAGI NA MARGINESIE BADAŃ ANKIETOWYCH

Język jest źródłem wiedzy o jego użytkownikach. Jednostkami etnolingwistycznymi służącymi do opisu relacji między językiem a kulturą danej wspólnoty są kulturemy – swoiste kluczowe słowa, reprezentowane przez pojedyncze leksemy, które mają duże obciążenie kulturowe, gdyż pozwalają lepiej zrozumieć specyfikę danej społeczności (wyrażany przez nią stosunek do tradycji, wartości, a nierzadko i aktualnych problemów). Referat przybliży językowo-kulturowy obraz powstały na podstawie odpowiedzi na pytanie o to, co polskim i słoweńskim respondentom kojarzy się z tym, co polskie (było to jedno z ostatnich pytań zadanych w ankiecie służącej rekonstrukcji stereotypu Polaka z własnej perspektywy – autostereotyp – i słoweńskiej perspektywy – heterostereotyp). Znaczna część zebranego materiału językowego – jak sądzimy – poświadcza funkcjonowanie w języku i mentalności respondentów konkretnych polskich kulturemów, są wśród nich m.in. oficjalne i nieoficjalne symbole narodowe, w tym nazwy zwierząt (orzeł bielik, bocian), nazwy odnoszące się do narodowej topografii (Bałtyk, Tatry, Giewont, Morskie Oko, Gubałówka, Kraków, Mazowsze, Warszawa), dookreślenia endoetnonimów (Polak katolik, matka Polka), nazwiska znanych Polaków (Mickiewicz, Miłosz, Szymborska, Sienkiewicz, Skłodowska-Curie, Wałęsa, Jan Paweł II, Chopin, Lewandowski), nazwy wartości i wykładników tożsamości kulturowej związane z kulinariami (np. bigos, barszcz z uszkami, schabowy z kapustą zasmażaną, pierogi, wódka) czy określenia o charakterze pejoratywnym (pijak).

Odtworzona polsko-słoweńska perspektywa konfrontatywna dopełnia się. Ma znaczenie glottodydaktyczne. Kulturemy są nacechowane etnocentryzmem. W kształceniu polonistycznym cudzoziemców należy uwrażliwić uczących się na to, że określenia będące kulturemami tylko pozornie łatwo mogą poddać się zrozumieniu i tłumaczeniu, są bowiem nierozzerwalnie związane z dziedzictwem i doświadczeniami określonej grupy etnicznej i narodowej. Aby lepiej zrozumieć język i kulturę Polski, winno się znać polskie kulturemy – nie tylko postrzegane i dostrzegane z polskiej perspektywy.

Słowa kluczowe: kulturem, ankiet, Polska, stereotyp.

POLISH CULTUREMES AND THEIR IMPORTANCE IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING – REMARKS ON THE MARGINS OF SURVEY RESEARCH

Language is a source of knowledge about its users. Ethnolinguistic units used to describe the relationship between language and culture of a given community are culturemes – specific Keywords, represented by single lexemes, which have a high cultural load, as they allow for a better understanding of the specificity of a given community (its attitude to tradition, values, and often current problems). The paper presents a linguistic and cultural picture based on answers to the question about what Polish and Slovenian respondents associate with what is Polish (this was one of the last questions asked in the survey used to reconstruct the stereotype of a Pole from their own perspective – autostereotype – and from the Slovenian perspective – heterostereotype). A significant part of the collected linguistic material – as we believe – confirms the functioning of specific Polish culturemes in the language and mentality of the respondents, including, among others: official and unofficial national symbols, including animal names (white-tailed eagle, stork), names referring to the national topography (Baltic Sea, Tatra Mountains, Giewont, Morskie Oko, Gubałówka, Kraków, Mazowsze, Warsaw), endoethnonyms (Polak Catholic, Matka Polka), surnames of famous Poles (Mickiewicz, Miłosz, Szymborska, Sienkiewicz, Skłodowska-Curie, Wałęsa, John Paul II, Chopin, Lewandowski), names of values and exponents of cultural identity related to culinary (e.g. bigos, borscht with dumplings, schabowy with fried cabbage, pierogi, vodka) or pejorative terms (pijak). The recreated Polish-Slovenian confrontational perspective is complementary. It has glottodidactic significance. Culturemes are marked by ethnocentrism. In teaching Polish to foreigners, learners should be made aware that terms that are culturemes can only seemingly be easily understood and translated, because they are inextricably linked to the heritage and experiences of a specific ethnic and national group. In order to better understand the language and culture of Poland, one should know Polish culturemes – not only those perceived and noticed from a Polish perspective.

Keywords: cultureme, survey, Poland, stereotype.

Јелена Јанковић

(Институт за српски језик САНУ)

РУСКИ И ЧЕШКИ КАО ЈЕЗИЦИ-ПОСРЕДНИЦИ НА ПУТУ ЛЕКСИКЕ ИЗ ПОЉСКОГ ЈЕЗИКА У СРПСКИ

Етимолошка истраживања заснивају се, између осталог, на откривању етимона, првобитног, изворног облика и значења речи. С обзиром на то да се у многим случајевима позајмљивања врше посредством других језика, разликују се два типа етимона: непосредни (најближи) и крајњи (даљи) (према Ж. Муљачићу 2003: 97, *proximal etymon* и *dystal etymon*). Етимолошка анализа русизама и бохемизама у српском језику, ексцерпираних из лингвистичког часописа Наш језик (Јанковић 2017), показала је да је руски и чешки утицај у одређеној мери био посреднички, те да су руски и чешки у улози језика посредника послужили у преносу лексике из других језика, како несловенских, тако и словенских. На ограниченом корпусу регистрован је мањи број полонизама који су у српски језик доспели посредством руског (нпр. гимн < рус. гимн < пољ. *hymn* 'химна' од лат. *hymnus* < грч. *ὑμνος* 'песма у част богова, хероја'; дозволити < рус. дозволить < пољ. *dozwolić* 'пристати на нешто; омогућити; допустити'; цель < рус. цель < пољ. *cel* од нем. *Ziel* 'циљ'), чешког (уплив < чеш. *vplýv* < пољ. *wpływ* 'утицај', калк нем. *Einfluss* < *einfließen* 'утицати, уливати се'), руског или чешког (предмет < рус. предметъ/чеш. *předmět* < пољ. *przedmiot*, калк лат. *obiectum* 'предмет, објекат' < *obicere* 'бацати, стављати'). Задатак овог истраживање јесте да се у првом кораку утврде русизми и бохемизми пољског порекла у српском језику, а затим да се на том корпусу процене фонолошке, морфолошке и семантичке промене које су се одразиле на тој лексици која је прелазила из једног језика у други. Посебна пажња посвећена је путевима њиховог позајмљивања, узимајући у обзир то да те речи имају дубље порекло, те да су „пutowале“ из једног језика у други.

Кључне речи: етимологија, етимон, полонизам, русизам, бохемизам, српски језик.

RUSSIAN AND CZECH AS INTERMEDIARY LANGUAGES IN THE BORROWING FROM POLISH INTO SERBIAN

Etymological research is based, among other things, on the discovery of etymons—the original, primary form and meaning of words. Given that in many cases, borrowings occur through the mediation of other languages, two types of etymons are distinguished: proximate (closest) and ultimate (more distant) (according to Ž. Muljačić 2003: 97, proximal etymon and dystal etymon). Etymological analysis of Russian and Czech loanwords in the Serbian language, excerpted from the linguistic journal *Naš jezik* (Janković 2017), has shown that Russian and Czech influence was, to some extent, intermediary. That is, Russian and Czech served as intermediary languages in transmitting vocabulary from other languages, both Slavic and non-Slavic. A limited corpus has recorded a small number of Polish loanwords that entered Serbian through Russian (e.g., гимн < Rus. гимн < Pol. hymn ‘hymn’ from Lat. hymnus < Gr. ὕμνος ‘a song in honour of gods or heroes’; дозволити < Rus. дозволить < Pol. dozwolić ‘to consent to something; to enable; to allow’; цель < Rus. цель < Pol. cel, from Ger. Ziel ‘goal’), through Czech (уплив < Cz. vplyv < Pol. wpływ ‘influence’ a calque of Ger. Einfluss < einfließen ‘to influence, to flow into’), or through both Russian and Czech (предмет < Rus. предметъ / Cz. předmět < Pol. przedmiot, a calque of Lat. obiectum ‘object’ < obiciō, obicere ‘to throw, to place’). In the first step, this research aims to identify Russian and Czech loanwords of Polish origin in Serbian and then assess the phonological, morphological, and semantic changes that have affected this vocabulary as it transitioned from one language to another. Special attention is given to the paths of their borrowing, considering that these words have deeper origins and have “travelled” from one language to another.

Keywords: etymology, etymon, Polonism, Russism, Bohemism, Serbian language.

Снежана Поповић

(Универзитет у Београду)

ИДИОМАТИЧНОСТ И ФРАЗЕОЛОГИЈА

У раду желимо да представимо особину идиоматичности која се сматра једном од битних одлика фразеолошких јединица. Да ли постоје степени идиоматичности и које су подјеле актуелне у савременој лингвистици у вези са њом? Да ли постоји идиоматичност на више нивоа? У савременим радовима занимљиви приступи указују на различито тумачење овог својства лексичких јединица.

Кључне речи: лингвистика, идиоматичност, фразеологија, лексичке јединице.

IDIOMATICITY AND PHRASEOLOGY

The aim of this paper is to present idiomaticity as one of the essential characteristics of phraseology unit, as is traditionally considered. Are there degrees of idiomaticity and what divisions are current in contemporary linguistics regarding it? Is there idiomaticity at multiple levels? In contemporary works, interesting approaches point to different interpretation of this property of lexical units.

Keywords: linguistics, idiomaticity, phraseology, lexical units.

Љубица Стакић

(Универзитет у Београду)

ЛЕКСЕМЕ *TROUBA* И *CVOK* У ЧЕШКОМ ЈЕЗИКУ И ЊИХОВИ ЕКВИВАЛЕНТИ У СРПСКОМ

Предмет рада су лексеме *trouba* и *cvok* у чешком језику и њихови еквиваленти у српском. Наведене лексеме ћемо анализирати са лексичко-семантичког становишта, са фокусом на њихову секундарну семантичку реализацију којом се именује човека одн. на њихово одступање од примарног значења које се односи на предмет (*cvok* – чавао, погрд. лудак, будала; *trouba* – труба, разг.експр. букван, тикван). У вези са тим ћемо указати на различит третман наведених лексема у једнојезичним речницима чешког језика. Циљ истраживања је да на материјалу Чешког националног корпуса утврдимо на који начин и у којој мери се наведене лексеме јављају у функцији пејоратива у контексту, као и да проучимо еквиваленте у српском језику, на основу Чешко-српског речника, апликације Трег Чешког националног корпуса и електронских корпуса српског језика (Корпус савременог српског језика, Serbian web corpus pdrs 1.0 i Serbian web corpus srWaC).

Кључне речи: пејоративи, чешки језик, српски језик, контекстуална употреба, еквиваленција.

LEXEMES *TROUBA* AND *CVOK* IN CZECH LANGUAGE AND THEIR EQUIVALENTS IN SERBIAN

The subject of this paper is the lexemes „*trouba*“ and „*cvok*“ in the Czech language and their equivalents in Serbian language. These lexemes will be analyzed from a lexical-semantic perspective, with a focus on their secondary semantic realization, which refers to a person, i.e., their deviation from the primary meaning related to the object (*cvok* – nail, pej.: madman, fool; *trouba* – trumpet, coll., fig.: blockhead, dunce). In this regard, we will point out the different treatments of these lexemes in monolingual dictionaries of the Czech language. The aim of the research is to determine, based on the Czech National Corpus, how and to what extent these lexemes

appear in a pejorative function in context, as well as to examine their equivalents in Serbian language, based on the Czech-Serbian dictionary, the Treq application of the Czech National Corpus, and electronic corpora of the Serbian language (The Corpus of Contemporary Serbian, Serbian web corpus pdrs 1.0, and Serbian web corpus srWaC).

Keywords: pejoratives, Czech language, Serbian language, contextual usage, equivalence.

Књижевност

Dejan Ajdačić

(Wydział Filologiczny Uniwersytetu Gdańskiego)

STANISLAV LEM O IRONIJ I IRONIJA U FUTUROFANTASTICI LEMA

Stanislav Lem je jedan od retkih pisaca nefilološko obrazovnja koji se bavio i pitnjima teorije književnosti što se najviše odražava u njegovim knjigama *Filozofija slučaja* (1968 i dva izmenjena izdanja 1975, 1988) i *Fantastika i futurologija*. Razmatra se terminologija Stanislava Lema o ironiji i njegovi omiljeni ironičari F. Kafka i T. Man, kao i ideje književnih teoretičara o ironiji. U drugom delu rada se ukazuje na neke primere ironije u fikcionalnim tekstovima Lemove futurofantastike.

Ključne reči: Stanislav Lem, ironija, ironičari, tipovi ironije, teorija književnosti, futurofanastika, Cvetan Todorov.

STANISLAV LEM ON IRONY AND IRONY IN LEM'S FUTUROFICTION

Stanislav Lem is one of the few non-philological educated writers who also dealt with issues of literary theory, which is most reflected in his books *Philosophy of Chance* (1968 and two revised editions in 1975, 1988) and *Fantasy and Futurology*. The terminology of S- Lem on irony and his favorite ironists F. Kafka and T. Man are discussed, as well as the ideas of literary theorists on irony. The second part of the paper points to some examples of irony in the fictional texts of Lem's futurofantastica.

Keywords: Stanislav Lem, irony, ironists, types of irony, literary theory, futurophanastics, Cvetan Todorov.

Sandra Banas

(Sveučilište u Zagrebu)

KNJIŽEVNI POSTUPCI I PRIPOVJEDNE TEHNIKE U REPORTAŽAMA JESZCZE DZIEŃ ŻYCIA I CESARZ RYSZARDA KAPUŚCIŃSKOG

Uslijed svoje naglašeno literarne dimenzije, specifičan poljski oblik žanra književne reportaže promaknut je u pojavu svjetskoga glasa zahvaljujući stvaralaštvu jednog od najistaknutijih i najprevođenijih poljskih reportera i autora, Ryszarda Kapuścińskiego. Posežući za stilskim sredstvima i tehnikama tipičnima za beletristiku, Kapuściński je proširio granice publicističko-dokumentarističke proze, slijedom čega se može tvrditi kako dominantne paradigme u suvremenom diskursu o književnoj reportaži proizlaze upravo iz osobitosti njegove poetike. Prema autorima reporterove biografije – Beati Nowackoj i Zygmuntu Zięteku – djelo *Jeszcze dzień życia* iz 1976. godine najavilo je ključni prijelom u stvaralaštvu Kapuścińskiego, čija je kulminacija i najpotpunije ostvarenje odjeknulo dvije godine kasnije, objavom najpopularnije piščeve reportaže *Cesarz* (2008: 190). Analizom pripovjednih tehnika i detektiranjem određenih strategija literarizacije u reportaži *Jeszcze dzień życia*, u predloženom će se izlaganju pokušati opravdati teza prema kojoj to djelo valja smatrati nagovještajem inovativnih stvaralačkih tendencija poljskog reportera. Istim će se postupkom nastojati pokazati kako je reportaža *Cesarz* iznjedrila potpuno novu formulu reporterskoga pisanja, koja ne samo da je postala karakteristična za buduću poetiku Kapuścińskiego, već se ispostavila presudnom u oblikovanju klasičnog žanrovskog modela poljske književne reportaže. Iako se autorovo prekoračivanje dotadašnjih žanrovskih konvencija može promatrati iz različitih očista, u izlaganju će se naglasak staviti na književne postupke kao što su montaža, selekcija, stilizacija, naglašena narativnost, psihologizacija, citatnost i sl.

Ključne riječi: književna reportaža, Ryszard Kapuściński, književni postupci, pripovjedne tehnike.

LITERARY DEVICES AND NARRATIVE TECHNIQUES IN THE REPORTAGES *ANOTHER DAY OF LIFE* AND *THE EMPEROR* BY RYSZARD KAPUŚCIŃSKI

Due to its emphasized literary dimension, the specific Polish version of the literary reportage genre has gained a worldwide reputation thanks to the work of one of the most prominent and most widely translated Polish reporters and authors, Ryszard Kapuściński. By using literary devices and techniques typical of fiction, Kapuściński expanded the boundaries of journalistic and documentary prose, due to which it can be argued that the dominant paradigms in the contemporary discourse on literary reportage derive precisely from the peculiarities of his poetics. According to the authors of the reporter's biography – Beata Nowacka and Zygmunt Ziątek – the text *Another Day of Life* from 1976 represented a breakthrough in Kapuściński's work, the culmination and most complete realization of which echoed two years later, with the publication of the writer's most popular reportage *The Emperor* (2008: 190). By analyzing narrative techniques and detecting certain literary strategies in the reportage *Another day of Life*, in the proposed presentation I will try to justify the thesis according to which this text should be analysed as a starting point of the innovative literary tendencies of the Polish reporter. Moreover, I will try to show how *The Emperor* represented a completely new formula of creative non-fiction writing in Poland, which not only became characteristic of Kapuściński's future poetics, but also turned out to be crucial in shaping the classic genre model of Polish literary reportage. Although the author's transformations of typical genre conventions can be viewed from different perspectives, the presentation will emphasize literary devices and techniques such as editing, selection, stylization, emphasized narration, psychologization, quotation, etc.

Keywords: literary reportage, Ryszard Kapuściński, literary devices, narrative techniques.

Michal Bauer

(Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích)

PŘEKLADY ZE SOUČASNÉ ČESKÉ LITERATURY DO SLOVANSKÝCH JAZYKŮ V 21. STOLETÍ: AUTORSKÉ OSOBNOSTI, KNIHY, TENDENCE

Příspěvek se zaměří na sumarizaci knih přeložených z české literatury do slovanských jazyků v průběhu 21. století.

Klíčová slova: současná česká literatura, překlady z české literatury, slovanské literatury.

TRANSLATIONS FROM CZECH LITERATURE INTO SLAVIC LANGUAGES IN THE 21ST CENTURY: AUTHORS, BOOKS, TRENDS.

The conference paper will focus on summarizing books translated from Czech literature into Slavic languages during the 21st century.

Keywords: contemporary Czech literature, translations from Czech literature, Slavic literature.

Jan Bílek

(Univerzita Hradec Králové)

STÁLE NA JEVIŠTI: POZNÁNÍ DÍLA KARLA ČAPKA PROSTŘEDNICTVÍM AKTUÁLNÍCH INSCENACÍ

Přestože se dílo předního českého prozaika, dramatika a básníka Karla Čapka (1890-1938) uzavřelo před necelými devadesáti lety, jsou jeho dramata, ale i adaptace prozaických děl stále na repertoáru divadel. Datová báze spočívá v přehledu titulů a jejich četnosti v novém tisíciletí. Proč tomu tak je? Už v době jejich premiér bylo zřejmé, že vedle stále aktuálního tématu jsou některá spjata s českým kontextem a jiná jsou mezinárodně srozumitelná. Jaké problémy jsou s inscenacemi spojeny? Umožňují poznat spisovatelovo dílo? Podíváme se na interpretační klíč i textovou věrnost. A hrdinou několika dramát z posledních let se stal sám Karel Čapek. Proč tomu tak je? Čapkova osobnost umožňuje přemýšlet tzv. české otázky, kterou propátrávají autoři z generace šedesátých a sedmdesátých let minulého století. Jak je nahlížen? Tematizovány jsou různé aspekty Čapkovy mnohostranné osobnosti. Jsou hry pro současné diváky různých generací atraktivní a srozumitelné?

Klíčová slova: Karel Čapek (1890-1938), české moderní drama.

STILL ON STAGE: EXPLORING THE WORK OF KAREL ČAPEK THROUGH CURRENT PRODUCTIONS

Although the work of the leading Czech prose writer, playwright and poet Karel Čapek (1890-1938) ended less than ninety years ago, his dramas, as well as adaptations of prose works, are still in the repertoire of theatres. The database consists of an overview of titles and their frequency in the new millennium. Why is this so? It was already clear at the time of their premieres that, in addition to the still current theme, some are connected to the Czech context and others are internationally understandable. What problems are associated with the productions? Do they allow us to get to know the writer's work? We will look at the interpretative key and textual fidelity. And the hero of several dramas from recent years has become Karel Čapek himself. Why is this so? Čapek's personality allows for the projection

of the so-called Czech question, which is being explored by authors from the generation of the sixties and seventies of the last century. How is he viewed? Various aspects of Čapek's multifaceted personality are thematized. Are the games attractive and understandable for current audiences of different generations?

Keywords: Karel Čapek (1890-1938), Czech modern drama.

Đurđica Čilić

(Sveučilište u Zagrebu)

ZDRAVKO MALIĆ, DIJARIST I POLONIST

U referetu će se sažeto predstaviti polonistički i dijaristički rad Zdravka Malića (1933-1997), koji je 1961. pokrenuo studij poljskog jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, prvi i do danas jedini studij poljskog jezika i književnosti u Hrvatskoj. Bio je redoviti profesor poljske književnosti sve do smrti, 1997. godine. Prevoditelj, pjesnik, povjesničar književnosti, gombrovičolog, pokretač i višedesetljetni urednik „Književne smotre“, jedinog hrvatskog znanstvenog časopisa za svjetsku književnost, posthumno je otkriven i kao vrsni dijarist. U dvotomnim dnevničkim zaspisima, „Stazom pored drumu“ i „Noć bez sna“, bilježenim tijekom osamdesetih i devedesetih godina 20. stoljeća, susrećemo nadahnutog književnika, pronicljivog književnog kritičara, pasioniranog čitatelja i neumornog kritičara jugoslavenske odnosno hrvatske političke i društvene zbilje.

Ključne riječi: Zdravko Malić, zagrebačka polonistika, dnevnik.

ZDRAVKO MALIĆ, DIARIST AND POLISH STUDIES SCHOLAR

The paper briefly presents the work of Zdravko Malić as a scholar in Polish studies and as a diarist. In 1961, he founded the Polish Language and Literature program at the Faculty of Humanities and Social Sciences in Zagreb, where he served as a full professor of Polish literature until his death in 1997.

A translator, poet, literary historian, one of the first analysts of Gombrowicz's work, and founder and long-time editor of *Književna smotra*—the only Croatian scholarly journal dedicated to world literature—Malić was posthumously recognized as an exceptional diarist.

In his two-volume diary, „Stazom pored drumu“ and „Noć bez sna“, written during the 1980s and 1990s, we encounter an inspired writer, an insightful literary critic, a passionate reader, and a tireless observer of Yugoslav and Croatian political and social realities.

Keywords: Zdravko Malić, Polish Studies in Zagreb, diary.

Jadwiga Gracla

(Uniwersytet Warszawski)

BÓSTWA I DEMONY SŁOWIAN WE WSPÓŁCZESNEJ LITERATURZE

Tematem referatu stanie się istnienie i sposób kreacji dawnych słowiańskich bóstw i demonów we współczesnej literaturze. Analizie zostaną poddane zarówno wątki typowe dla wierzeń i obrzędów jak i sposób istnienia i obraz dawnych bogów we współczesnej literaturze. Zostanie tu również podjęta próba odpowiedzi na pytanie o przyczyny popularności słowiańskich bóstw i motywów.

Słowa kluczowe: literatura współczesna, sposób istnienia, wierzenia słowiańskie, demony i bóstwa Słowian.

SLAVIC DEITIES AND DEMONS IN CONTEMPORARY LITERATURE

The subject of the paper will be the existence and the way of creation of old Slavic deities and demons in contemporary literature. Both the themes typical of beliefs and rituals as well as the way of existence and the image of old gods in contemporary literature will be analyzed. An attempt will also be made to answer the question about the reasons for the popularity of Slavic deities and motifs.

Keywords: contemporary literature, way of existence, Slavic beliefs, Slavic demons and deities.

Martina Halamová

(Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích)

OKUPACE ČESKOSLOVENSKA VOJSKY VARŠAVSKÉ SMLOUVY V ROCE 1968 JAKO KULTURNÍ TRAUMA REPREZENTOVANÉ V TVORBĚ EDY KRISEOVÉ

Tvorbu Edy Kriseové, samizdatové autorky, pozdější poradkyně a blízké spolupracovnice českého prezidenta Václava Havla, iniciovalo kulturní trauma okupace Československa vojsky Varšavské smlouvy v roce 1968. Její působení v Listech, časopise, který byl v šedesátých letech považován za výraznou tribunu reformních snah socialistického Československa, jež Sovětský svaz utnul okupací Československa v srpnu 1968, přivedlo Edu Kriseovou do prostředí samizdatu. Protože už nemohla působit jako novinářka, začala psát prózu a vydávat ji neoficiálně. Autorčiny prózy ze 70. a 80. let 20. století (Křížová cesta kočárového kočího, Sluneční hodiny, Co se stalo..., Perchta z Rožmberka aneb Bílá paní) budou interpretovány v kontextu dobových diskurzů a čteny jako znaky reprezentující autorčino myšlení konkretizované dobovými politickými a společenskými událostmi, neboť nás k tomu odkazují i její texty neumělecké, které rozkrývají autorčin filozofický a myšlenkový postoj. Autorčíným cílem bylo přenést nárok na vznik traumatu konkrétní skupiny (generace) do širší veřejnosti. Z neuměleckých textů o tom vypovídá jak její reportáž o Janu Zajícovi, který se po vzoru Jana Palacha, stal druhou živou pochodní (reportáž z března 1969 byla její předposlední v oficiálním a následně zakázaném časopise Listy), tak její zapojení do generačních sborníků či esejistická tvorba. Dobová socialistická moc se samozřejmě snažila těmto snahám zamezit. Autorčiny umělecké i neumělecké texty tak vznikaly v konfrontaci s oficiální řečí socialistického diskurzu a reagovaly na performativitu institucionalizované socialistické řeči. Metodologicky bude příspěvek vycházet zejména ze studií J. C. Alexandera, J. Assmanna a A. Assmannové či J. L. Austina.

Klíčová slova: Eda Kriseová, kulturní trauma, kulturní paměť, řečové akty, samizdat.

THE OCCUPATION OF CZECHOSLOVAKIA BY THE WARSAW PACT TROOPS IN 1968 AS A CULTURAL TRAUMA REPRESENTED IN THE WORK OF EDA KRISOVÁ

The cultural trauma of the occupation of Czechoslovakia by Warsaw Pact troops in 1968 initiated the work of Eda Kriseová, a samizdat author, later advisor and close collaborator of Czech President Václav Havel. Her work at *Listy*, a journal that in the 1960s was seen as a prominent tribune of the reformist efforts of socialist Czechoslovakia, which were cut short by the Soviet Union's occupation of Czechoslovakia in August 1968, brought Eda Kriseová into the underground. Since she could no longer work as a journalist, she began to write prose and publish them unofficially. The author's fiction from the 1970s and 1980s (*Křížová cesta kočárového kočího*, *Sluneční hodiny*, *Co se stalo...*, *Perchta z Rožmberka aneb Bílá paní*) will be interpreted in the context of those days discourses and read as signs representing the author's thinking concretised by the political and social events of that time, as her non-fiction texts, which reveal the author's philosophical and thought position, also refer to this. The author's aim was to transfer the claim of the emergence of the trauma of a particular group (generation) to the wider public. This is evident in her non-fiction texts, such as her reportage on Jan Zajíc, who, following the example of Jan Palach, became a second human torch (the reportage from March 1969 was her penultimate one in the official and subsequently banned journal *Listy*), as well as her involvement in generational anthologies and essays. The socialist authorities of the time, of course, tried to prevent these efforts. The author's works were thus produced in confrontation with the official speech of socialist discourse and responded to the performatives of institutionalized socialist speech. Methodologically, the paper will draw mainly on the studies of J. C. Alexander, J. Assmann and A. Assmann, and J. L. Austin.

Keywords: Eda Kriseová, cultural trauma, cultural memory, speech acts, samizdat.

Matija Ivačić

(Sveučilište u Zagrebu)

ŠVEJK V CHORVATSKU

Román Jaroslava Haška *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války* vyšel v Chorvatsku v několika vydáních a v různých překladech. Jeho chorvatská recepcie je intenzivní a trvá téměř celé století. Za tu dobu postava Švejka v chorvatském kulturním prostředí překročila hranice literárního díla, v němž se objevuje. Švejk byl nezdůvodněně používán jako prostředek porozumění charakteru Čechů, což vyústilo v různé stereotypy a předsudky. Tento příspěvek se jen v menší míře zaměří na literárněkritickou a čtenářskou recepci Haškovy románu a mnohem větší pozornost se v něm bude věnovat funkcím, které postava Švejka splňuje ve veřejném diskurzu a populární kultuře v Chorvatsku.

Klíčová slova: Jaroslav Hašek, Švejk, stereotypy, předsudky, Chorvatsko, Češi.

ŠVEJK IN CROATIA

Hašek's novel *The Fateful Adventures of the Good Soldier Švejk* During the World War has been published in Croatia in several editions and translations, and its reception has lasted for almost a century. However, over the past hundred years or so, the character of Švejk in Croatian cultural consciousness has far exceeded the boundaries of the literary work in which he appears. Švejk has taken root in Croatian popular culture as a kind of synecdoche or emblem, connecting himself with stereotypes, prejudices and the perception of the Czech Republic and Czechs in general, especially in the context of tourism on the Adriatic and the phenomenon of so-called Czech humor. This presentation will therefore focus only to a small extent on the reception of Hašek's novel among literary critics and readers, and to a much greater extent will map its manifestations in public discourse and popular culture in Croatia.

Keywords: Jaroslav Hašek, Švejk, stereotypes, prejudices, Croatia, Czechs.

Izabela Kępka

(Uniwersytet Gdański)

JĘZYKOWA KREACJA BAŁKAŃSKICH KRAJOBRAZÓW WE WCZESNEJ POEZJI K.K. BACZYŃSKIEGO

Celem referatu jest pokazanie w jaki sposób, za pomocą jakich środków językowych zostały wykreowane we wczesnej poezji K.K. Baczyńskiego krajobrazy Bałkanów. Bałkany to region, który zwiedzał i którym zachwycił się nastoletni Baczyński. Ciekawe będzie pokazanie, jak w najwcześniejszej twórczości poeta opisywał świat i jakich używał środków językowych. Do przeprowadzenia analiz zostanie wykorzystana metoda lingwistyki kulturowej, która łączy do opisu języka także szeroko pojęty aspekt kulturowy. Dzięki temu referat powinien dać odpowiedź na pytanie – nie tylko jak, ale także dlaczego właśnie w taki sposób został wykreowany świat.

Słowa kluczowe: językowy obraz/ językowa kreacja świata, lingwistyka kulturowa, opis krajobrazu, Bałkany.

THE LINGUISTIC CREATION OF THE LANDSCAPES OF THE BALKANS IN THE EARLY POETRY OF K.K. BACZYNSKI

The purpose of the paper is to show how, by what linguistic means the landscapes of the Balkans were created in K.K. Baczyński's early poetry. The Balkans is a region that the teenage Baczyński visited and admired. It will be interesting to show how the poet described the world in his earliest works and what linguistic means he used. The method of cultural linguistics, which also incorporates a broad cultural aspect into the description of language, will be used to conduct the analysis. The paper should give an answer to the question - not only how, but also why the world was created in this way.

Keywords: linguistic image/linguistic creation of the world, cultural linguistics, landscape description, Balkans.

Klaudia Klamárová, Štefan Timko

(Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre)

KOMPARÁCIA FILMOVÝCH ADAPTÁCIÍ PRÓZ NÁMESTIE SVÄTEJ ALŽBETY A ROMEO, JULIE A TMA

Príspevok sa bude zameriavať na analýzu a komparáciu filmovej adaptácie rovnomenného románu slovenského spisovateľa Rudolfa Jašíka z roku 1958 *Námestie svätej Alžbety* (1965), ktorý bol nakrútený v réžii Vladimíra Bahnu a filmovej adaptácie rovnomennej novely českého spisovateľa Jana Otčenáška *Romeo, Julie a tma* (1958), ktorý bol v roku 1959 sfilmovaný Jiřím Weissom. Zameriame sa na analýzu narácie oboch filmových diel, ktoré nám ponúkajú psychologický opis tragického láubostného vzťahu Židovky a nežida v období holokaustu. Obe snímky sa, v odlišných kultúrnych aspektoch, zaoberajú témou straty, lásky, obete či perzekúcie židovského obyvateľstva počas 2. svetovej vojny. Hlavné hrdinky sú konfrontované so svojim nepriaznivým osudom. Cieľom analýzy bude poukázať na identické a rozdielne motívy oboch adaptácií a spôsob ich spracovania.

Kľúčové slová: filmová adaptácia, česká a slovenská kinematografia, perzekúcia židovského obyvateľstva.

COMPARISON OF FILM ADAPTATIONS OF THE PROSE SAINT ELIZABETH'S SQUARE AND ROMEO, JULIET AND DARKNESS

The paper will focus on the analysis and comparison of the film adaptation from 1958, which was created based on the novel of the same name by the Slovak writer Rudolf Jašík, *Námestie svätej Alžbety* (Saint Elizabeth's Square, 1965), which was directed by Vladimír Bahna, and the film adaptation of the novel of the same name by the Czech writer Jan Otčenášek, *Romeo, Julie a tma* (Romeo, Juliet and Darkness, 1958), which was filmed in 1959 by Jiří Weiss. We will focus on the analysis of the narrative of both films, which offer us a psychological description of the tragic love relationship between a Jewess and a non-Jew man during the Holocaust. Both films, in their different cultural aspects, deal with the theme of loss, love, sacrifice or persecution of the Jewish population during World War II. The protagonists

are confronted with their unfavourable fate. The aim of the analysis will be to point out the identical and different motifs of both adaptations and the way they are processed.

Keywords: film adaptation, Czech and Slovak cinematography, persecution of the Jewish population.

Ivana Kočevski

(Univerzitet u Beogradu)

PŘÍSPĚVEK K NOVÉMU ČTENÍ LITERATURY SRBSKÝCH A ČESKÝCH SPISOVATELEK – POHLEDY NA LITERÁRNÍ KÁNON A PARALELY

V této práci uvádíme konstatování některých předchozích pozorování a závěrů týkajících se paralel mezi kánonem české a srbské literární historie, přičemž se snažíme poukázat na odlišný přístup literárních historiků při zaznamenávání literárního přínosu českých a srbských spisovatelek. Pečlivým přezkoumáním obsahu příruček sestavených významnými historiky, jako byli Arne Novák a Jovan Skerlić, si lze všimnout nerovnováhy ve způsobu, jakým přistupovali ke sběru, zaznamenávání a výběru autorů, jejichž tvorbu chtěli zdůraznit nebo naopak opomenout (přičemž se zde zaměřujeme výhradně na ženy spisovatelky). V této souvislosti si v práci klademe otázku, zda tendence současné literární kritiky a historie mohou přispět k novému zhodnocení děl některých spisovatelek, jejichž tvorba byla přehlížena, kterým nebyla věnována dostatečná pozornost, a tudíž nebyla ani náležitě oceněna. Za tímto účelem jsme se snažili zaměřit pozornost na vybrané publikace, jako jsou vědecké sborníky a odborné monografie, které zdůrazňují konkrétní problematiku nebo se věnují konkrétní spisovatelce a jejímu dílu.

Klíčová slova: literární kánon, literární historie, tendence současné literární kritiky, české spisovatelky, srbské spisovatelky, feministická kritika.

A CONTRIBUTION TO A NEW READING OF THE LITERATURE OF SERBIAN AND CZECH WOMEN WRITERS – PERSPECTIVES ON THE LITERARY CANON AND PARALLELS

The paper presents some earlier observations and conclusions on the parallels of the canon of Czech and Serbian literary history in order to show the different attitudes of historians in recognising the literary contribution of Czech and Serbian women writers. Indeed, a careful review of the content of the handbooks written by eminent historians such as Arné Novak and Jovan

Skerlić reveals an imbalance in the way they approached the collection, recording and selection of authors whose work they wished to emphasise or ignore (although we are only concerned with women writers). With this in mind, in this article we raise the question of whether the tendencies of contemporary literary criticism and history can contribute to the valorisation of the works of certain women writers whose work has been overlooked, insufficiently considered and therefore not properly appreciated. To this end, we have attempted to draw attention to selected publications, such as academic anthologies and specialised monographs, which highlight a particular theme or the personality and work of a particular woman writer.

Keywords: literary canon, literary history, trends in contemporary literary criticism, Czech women writers, Serbian women writers, feminist criticism.

Aleksandra Korda-Petrović
(Univerzitet u Beogradu)

LITERÁRNĚVĚDNÉ PRÁCE PROFESORA DRAGUTINA MIRKOVIĆE

Profesor Dragutin Mirković (1921-1998) jako nestor srbské bohemistiky zanechal zvláštní vědeckou stopu na poli nářečního bádání, ale i na poli literárněvědném. Příspěvek bude pojednávat o průkopnickém významu několika jeho vědeckých prací, kterými naší akademické veřejnosti představil přínos českého strukturalismu v rámci vědeckých a literárních teorií 20. století, ale také přiblížil tehdy novější teorie překladu českých a slovenských autorů. Zvláštní pozornost bude věnována příspěvkům, ve kterých se zabýval strukturně-typologickou analýzou překladového textu a přehledem možných funkcí a sémantických hodnot prozodických prvků z pohledu obecné teorie a technik překladu. Hodnotit se budou také literární studie profesora Mirkoviće věnované dílům českých spisovatelů.

Klíčová slova: srbská bohemistika, profesor Dragutin Mirković, literárněvědné bádání, strukturně-typologická analýza, teorie překladu.

LITERARY AND SCIENTIFIC WORKS OF PROFESSOR DRAGUTIN MIRKOVIĆ

As the doyen of Serbian Bohemian studies, Professor Dragutin Mirković (1921-1998) left a special scientific mark in the field of dialect research, but also in the field of literary studies. The paper will discuss the pioneering significance of several of his scientific works, with which he presented to our academic public the contribution of Czech structuralism within the framework of scientific and literary theories of the 20th century, but also brought closer to the then more recent theories of translation by Czech and Slovak authors. Special attention will be paid to the works in which he dealt with the structural-typological analysis of the translated text and the review of the possible functions and semantic values of prosodic elements from the point of view of general theory and translation techniques. Professor Mirković's literary studies dedicated to the works of Czech writers will also be evaluated.

Keywords: Serbian Bohemian Studies, Professor Dragutin Mirković, scientific and literary research, structural-typological analysis, translation theory.

Suzana Kos

(Sveučilište u Zagrebu)

POLITIČKA KOREKTNOST, AUTOCENZURA ILI KNJIŽEVNI FACELIFT?

Referat se bavi temom političke korektnosti u književnim djelima, kako klasične, tako i suvremene češke (i svjetske) književnosti. Na konkretnim primjerima iz (pretežno) suvremene češke književnosti pokušat ćemo odgovoriti na pitanje motivacije za intervencije autora u vlastite književne tekstove u različitim vremenskim periodima.

Ključne riječi: politička korektnost, autocenzura, facelift, češka književnost.

POLITICAL CORECTNESS, AUTO CENSORSHIP OR LITERARY FACE LIFT?

The presentation deals with the theme of political corectness in literaray texts, including both the classics, as well as contemporary Czech (and worldwide) literary works. Using the examples from (in most part) the contemporary Czech literature, we will try to find the reasons for the motivation of authors' interventions into their own litaerary texts in different hystorical periods.

Keywords: political corectness, auto censorship, facelit, Czech literature.

Przemysław Pietrzak

(Uniwersytet Warszawski)

ROLA METAFORY WE WSPÓŁCZESNYM POLSKIM DISKURSIE LITERATUROZNAWCZYM

Zamierzam mówić o metaforze jako pewnym narzędziu badawczym i figurze retorycznej obecnej w języku współczesnej humanistyki polskiej, przede wszystkim w literaturoznawstwie. Metaforę rozumiem jako przedstawianie pewnego przedmiotu w kategoriach właściwych przedmiotom odmiennym (G. Lakoff, M. Johnson). Interesują mnie funkcje i cele używanych w literaturoznawstwie polskim metafor, zarówno jawne, jak i do pewnego stopnia ukryte. Tendencje, które przedstawię i zanalizuję, nie są oczywiście cechą charakterystyczną wyłącznie polskiej nauki. Większość ważnych dla niej dzisiaj metafor i strategii metaforycznych ma swoje źródła w nauce anglojęzycznej.

Centralne dla dwudziestowiecznego literaturoznawstwa pojęcia – opisujące tekst, jego składniki, grupę tekstów, procesy, którym podlegają – od zawsze miały charakter metaforyczny (struktura, morfologia, polifonia). Wydaje się, że od pewnego momentu można mówić o tendencji do wyborów coraz bardziej empirycznego, „twardego” ich nośnika. Częściowo widać to już w pojęciach „pole” (Bourdieu) i „sieć” (Latour) zaczerpniętych z socjologii oraz „laboratorium” (R. Nycz za Latourem). Bardziej jednak w idei tekstu jako mapy, ciała czy przestrzeni.

Z drugiej strony można obserwować tendencję odwrotną do swoistej „dyskursywizacji” poprzez metaforyzację bytów i sfer życia, które dany nurt badawczy próbuje z literaturą powiązać: przestrzeń, ciało (seksualność), natura itp. Często ważną rolę odgrywają w tym metafory pośredniczące (np. łączące to, co ludzkie, z tym, co nie-ludzkie).

W swoim referacie przeanalizuję najczęstsze i najbardziej charakterystyczne przykłady takich metafor, aby odpowiedzieć na pytanie, czemu te procesy służą.

Słowa kluczowe: metafora, temat główny, temat pomocniczy, literaturoznawstwo.

THE ROLE OF METAPHOR IN CONTEMPORARY DISCOURSE OF POLISH LITERARY STUDIES

I shall discuss metaphor as a research device and rhetorical figure found in a language of contemporary Polish humanities, especially in literary studies. By metaphor I mean presentation of one object in terms appropriate to other (G. Lakoff, M. Johnson). I am interested in functions and purposes of metaphors used in Polish literary studies, explicit as well as to a considerable degree implicit. Certainly, the tendencies I am going to analyze are not characteristic merely for Polish Academia. Most of them originate from English language sources.

Central concepts in 20th century literary studies – describing texts, their elements, processes they undergo – have always had slightly metaphorical nature (structure, morphology, polyphony). It seems that for last decades there has been a tendency to choose clearly more empirical ‘vehicle’ (I. A. Richards). To some extent it can be seen in sociological notions of ‘field’ (P. Bourdieu), ‘network’ or ‘laboratory’ (B. Latour) transferred to the domain of texts (R. Nycz), but more evidently in ideas of text as a map, body or space. The other tendency is completely opposite: strict notions that a given theory seeks to connect with literature (again: nature, corporeality, space) now undergo a process of discursivising. An important role is played here by series of intermediate metaphors (e. g. blending human with non-human).

I am going to analyze the more frequent and characteristic examples from both metaphorical processes to find their role in establishing today Polish academic discourse referring to literature.

Keywords: metaphor, tenor, vehicle, literary studies.

Branislava Stojanović
(Univerzitet u Beogradu)

SANATORIUM POD KLEPSYDRĄ BRUNONA SCHULZA U NAS I WOKÓŁ NAS

Sanatorium pod klepsydrą, zbiór opowiadań Brunona Schulza z 1937 r., został w całości przetłumaczony na ponad 30 języków. Kilkanaście adaptacji teatralnych i dwie znakomite filmowe. Czy popularność tego tytułu może być związana z całością dorobku autora, czy jednak też interpretacje translatorskie, które nie są pozbawione stereotypu. W ostatnich kilkunastu lat, zwłaszcza od kiedy prawa autorskie zgasły, spotykamy coraz więcej retranslacji.

Słowa kluczowe: Bruno Schulz, Sanatorium pod Klepsydrą, recepcja twórczości Schulza na świecie.

BRUNO SCHULZ'S HOURGLASS SANATORIUM HERE AND AROUND US

Hourglass Sanatorium, a collection of Bruno Schulz's short stories from 1937, has been translated in its entirety into over 30 languages. There have been a dozen or so stage adaptations and two excellent film adaptations. Can the popularity of this title be related to the author's entire artwork, or perhaps to translation interpretations that are not devoid of stereotypes? In the last dozen or so years, especially since the copyrights expired, we have seen more and more retranslations.

Keywords: Bruno Schulz, Hourglass Sanatorium, reception of Schulz's work around the world.

Magdalena Ślawska

(Uniwersytet Wrocławski)

FENOMEN LITERACKI POWIEŚCI W PUSTYNI I W PUSZCZY HENRYKA SIENKIEWICZA W SERBII

Tematem mojego wystąpienia pragnę uczynić powieść Henryka Sienkiewicza *W pustyni i w puszczy*. Książka polskiego noblisty stała się w Serbii prawdziwym fenomenem literackim. Jej pierwszy przekład, autorstwa Milorada Jankovicia, ukazał się drukiem w 1912 roku, a więc zaledwie rok po ukazaniu się wydania książkowego w Polsce. Drugie wydanie tego tłumaczenia ukazało się w 1925, a trzecie w 1940 roku. W międzyczasie Đorđe Živanović przełożył powieść ponownie. Przekład ten ukazał się w 1939 roku nakładem belgradzkiego wydawcy Gecy Kona. Do chwili obecnej przekład ten doczekał się ponad 40 wydań. Powieść Sienkiewicza wydawana była w Serbii również w przekładach Tanji Dugonjić, Milicy Markić, Svetlany Aždajević Protić oraz Iso Velikanovicia. Nowe tłumaczenia wzbogaciły rynek wydawniczy, pozwalając tłumaczom zaprezentować własną wizję obcojęzycznego tekstu oraz stworzyły możliwość podjęcia polemiki z przekładem kanonicznymi, a za taki bezspornie należy uznać tłumaczenie Živanovicia. Dodać należy, że żadna inna polska książka nie doczekała się tylu tłumaczeń na język serbski.

Celem wystąpienia będzie omówienie recepcji wydawniczej przekładów *W pustyni i w puszczy* na język serbski. Zaprezentuję chronologię wydawniczą i rozmiar produkcji przekładowej w poszczególnych okresach. Zastanowię się również, dlaczego powieść Sienkiewicza cieszy się w Serbii tak dużym zainteresowaniem i popularnością.

Słowa kluczowe: polska literatura dla dzieci i młodzieży, *W pustyni i w puszczy*, przekłady polskiej literatury w Serbii, recepcja dzieła literackiego, fenomen literacki.

THE LITERARY PHENOMENON OF THE NOVEL *IN DESERT AND WILDERNESS* BY HENRYK SIENKIEWICZ IN SERBIA

The subject of my presentation will be Henryk Sienkiewicz's novel *In Desert and Wilderness*. The novel by the Polish Nobel Prize winner became a literary phenomenon in Serbia. Its first translation, by Milorad Janković, was published in 1912, just one year after the book was published in Poland. The second edition of this translation was published in 1925, and the third in 1940. In the meantime, Đorđe Živanović translated the novel again. This translation was published in 1939 by the Belgrade publisher Geca Kon. To date, the translation has been published over 40 times. Sienkiewicz's novel has also been published in Serbia in translations by Tanja Dugonjić, Milica Markić, Svetlana Aždajević Protić and Iso Velikanović. New translations have enriched the publishing market, allowing translators to present their own vision of a foreign-language text and creating the opportunity to engage in polemics with the canonical translation, which is undoubtedly the translation by Đorđe Živanović. No other Polish book has been translated into Serbian so many times.

The aim of the presentation will be to present the publishing reception of translations of the novel *In Desert and Wilderness* into Serbian. I will present the publishing chronology and the volume of translation production in particular periods. I will also consider why Sienkiewicz's novel is so popular and interesting in Serbia.

Keywords: Polish literature for children and youth, *In Desert and Wilderness*, translations of Polish literature in Serbia, reception of a literary work, literary phenomenon.

Peter Tollarovič

(Univerzita Komenského v Bratislave)

LITERÁRNY PROFIL VÍŤAZOSLAVA HEČKA

V príspevku predstavíme vlastnú literárnu tvorbu Víťazoslava Hečka, významného prekladateľa zo srbského, slovinského či chorvátskeho jazyka. Bol aj básnikom, výber z jeho tvorby vyšiel pod názvom Vysvedčenie.

Kľúčové slová: slovenská poézia, Víťazoslav Hečko, katolícka moderna, medzivojnová poézia, Trnava.

LITERARY PROFILE OF VÍŤAZOSLAV HEČEK

In this paper we will present the literary work of Víťazoslav Hečko, an important translator from Serbian, Slovenian and Croatian. He was also a poet, a selection of his work was published under the title Vysvedcenie.

Keywords: slovak poetry, Víťazoslav Hečko, slovak catholic modern school, interwar poetry, Trnava city.

Magdalena Wasąg
(Uniwersytet Łódzki)

HRABAL CZYTA SCHULZA: PERSPEKTYWA ZAMIESZKANIA W TWÓRCZOŚCI PISARZA Z DROHOBYCZA

Bohumil Hrabal urodził się w 1914 roku w Brnie. 22 lata wcześniej w Drohobyczu na świat przyszedł Bruno Schulz – autor Sklepów cynamonowych. Mimo różnicy pokoleniowej pisarze zostali połączeni mocą wyobraźni i wrażliwości literackiej. Czeski pisarz deklarował, że dzięki lekturze opowiadań Schulza przeprowadził się i zamieszkał w Drohobyczu, choć nigdy tam nie był. Często cytowane zdanie Hrabala przybliżyło czeskim czytelnikom Schulza i stanowi punkt wyjścia tego referatu. Jego celem jest analiza aktu czytania tożsamego z „byciem-u-siebie” w Drohobyczu Schulza, bez względu na miejsce zamieszkania. Jako element szczególnie spajający Hrabala i Schulza zostanie zinterpretowany mit dzieciństwa w prowincjonalnym mieście. Zostaną przywołane tłumaczenia Schulza na język czeski, dzięki którym zachwył Hrabala mogą podzielać także współcześni czytelnicy.

Słowa kluczowe: Bohumil Hrabal, Bruno Schulz, Sklepy cynamonowe, Sanatorium pod Klepsydrą, Taka piękna żałoba, mit dzieciństwa, recepcja twórczości Schulza w Czechach.

HRABAL READS SCHULZ: A RESIDENTIAL PERSPECTIVE IN THE WORK OF A WRITER FROM DROHOBYCH

Bohumil Hrabal was born in Brno in 1914. 22 years earlier, Bruno Schulz, the author of *The Cinnamon Shops*, was born in Drohobych. Despite the generational difference, the writers were united by the power of imagination and literary sensibility. The Czech writer declared that it was thanks to reading Schulz's stories that he moved and settled in Drohobych, although he had never been there. Hrabal's oft-quoted phrase brought Schulz closer to Czech readers and is the starting point of this paper. Its aim is to analyse the act of reading identical to the 'being-in-home' in Schulz's Drohobych, regardless of the place of residence. The myth of childhood in a provincial town will be interpreted as a particularly unifying element between Hrabal

and Schulz. The translations of Schulz into Czech will be recalled, thanks to Hrabal's admiration can also be shared by contemporary readers.

Keywords: Bohumil Hrabal, Bruno Schulz, The Cinnamon Shops, The Hourglass Sanatorium, Such Beautiful Mourning, myth of childhood, reception of Schulz's work in the Czech Republic.

Hasan Zahirović
(Slezská univerzita)

SRPSKA DRAMA NA ČEŠKOJ SCENI

Srpska drama bila je prisutna na češkim pozornicama od početka 20. vijeka, kroz komedije Branislava Nušića i djela drugih autora poput Dragutina Dobričanina, Petra S. Petrovića i Dušana Radovića. Nakon Baršunaste revolucije, interesovanje za srpsku dramu nastavilo se, ali je repertoarska dinamika doživjela promjene. Pored izvođenja klasičnih djela, brojni savremeni tekstovi prezentirani su u formi javnih scenskih čitanja ili su prevedeni za agenture, ali nisu inscenirani. Rad će ponuditi pregled srpske dramske produkcije na češkim scenama i nakon 1989. godine. Analizirat će se ključna djela, receptivnost češke publike, prevodilačke i repertoarske strategije, kao i kulturni i politički kontekst u kojem su se ova djela izvodila.

Ključne riječi: srpska drama, češke pozornice, prevodilaštvo, kulturne razmjene, Branislav Nušić.

SERBIAN DRAMA ON THE CZECH STAGE

Serbian drama has been present on Czech stages since the early 20th century, through the comedies of Branislav Nušić and the works of other authors such as Dragutin Dobričanin, Petar S. Petrović, and Dušan Radović. After the Velvet Revolution, interest in Serbian drama continued, but the repertory dynamics underwent changes. In addition to classic works, many contemporary texts were presented in the form of public staged readings or translated for agencies, but were not staged. This paper will offer an overview of Serbian dramatic production on Czech stages, including the period after 1989. It will analyze key works, the reception of Czech audiences, translation and repertory strategies, as well as the cultural and political context in which these works were performed.

Keywords: Serbian drama, Czech stages, translation, cultural exchange, Branislav Nušić.

Ана Марић

(Универзитет у Београду)

ПЛИШАНА РЕВОЛУЦИЈА У СЛОВАЧКОЈ И ЧЕШКОЈ ДРАМИ

Рад је посвећен драмским обрадама Плишане револуције из 1989. године у словачком и чешком културном контексту. Дrame посматрамо као пренос сећања, али и рецепцију преломног историјског догађаја. Поредићемо драме Др Магбет (Dr. Macbeth, 2014) Романа Олекшака и Валерије Шулцове, чија верзија постоји и на чешком језику под називом Плишана ноћ (Sametová noc, 2017) и Руже за Маркету (Růže pro Markétu, 1991) Михала Вивега, као и рецепцију инсценација ових текстова. Вивегов текст је писан непосредно након револуције, али је објављен у књижевном издању из 2004. и постављен на сцену тек 2009. године. Олекшак и Шулцова су пак написали своје текстове са историјске дистанце и у духу историјске драме анализирају утицај револуције на друштвену стварност до тренутка писања текста. Оно што је заједничко овим драмама је приказ револуције из индивидуалне перспективе – Олекшак и Шулцова смештају радњу у дом лекара и новинарке, а Вивег приказује породицу универзитетских професора.

Кључне речи: историјска драма, Плишана револуција, словачка и чешка драма.

THE VELVET REVOLUTION IN SLOVAK AND CZECH DRAMA

The paper deals with the dramatic adaptations of the 1989 Velvet Revolution in the Slovak and Czech cultural contexts. We consider the plays as a transmission of memories, but also as a reception of a pivotal historical event. We will compare the plays Dr. Macbeth (2014) by Roman Olekšák and Valéria Schulzová, whose version also exists in Czech under the title Velvet Night (2017) and Roses for Markéta (1991) by Michal Viewegh, as well as the reception of the stagings of these texts. Viewegh's text was written immediately after the revolution, but was published in a literary

edition in 2004 and staged only in 2009. Olekšák and Schulzová, on the other hand, wrote their texts from a historical distance and, in the spirit of historical drama, analyze the impact of the revolution on social reality up to the moment of writing the text. What these plays have in common is the depiction of the revolution from an individual perspective – Olekšák and Schulzová set the action in the home of a doctor and a journalist, while Viewegh depicts a family of university professors.

Keywords: historical play, Velvet Revolution, Slovak and Czech playwrighting.

Культура

Zuzana Čížiková

(Univerzita v Belehrade)

RECEPCIA DIELA JANKA ŠAFÁRIKA V SRBSKOM PROSTREDÍ

Pôsobenie filológa, polyhistora, archeológa a muzeológa Dr. Janka Šafárika (1814 – 1876) v srbskom prostredí bolo predmetom viacerých odborných a vedeckých textov, v ktorých boli zmapované jeho zásluhy na rozvoji vedy, zberateľskej, muzeálnej a knižničnej činnosti od 40. rokov 19. storočia až do jeho smrti. V príspevku budem sledovať kritickú recepciu jeho diela od prvého zhodnotenia v nekrológu Stojana Novakovića z roku 1877, cez ďalšie staršie (Milan Đ. Milićević, 1888; Nikola Radojčić, 1929, Miodrag Kolarić, 1953; Miraš Kićović, 1957), novšie (Milen M. Nikolić, 1978; Milorad Dragić, 1981; Vojislav Maksimović, 1999, Snežana Nenezić, 2002) až po súčasné texty (Miroslav Aleksić, 2018; Svetlana Jančić, 2023; Aleksandra Vuletić, 2023), v ktorých sa hodnotí zástoj a miesto Slováka J. Šafárika v jednotlivých, vtedy sa formujúcich vedeckých oblastiach. Cieľom príspevku je ukázať na premeny a konštanty, respektíve zmeny perspektívy v nazeraní na osobnosť, dielo a dedičstvo J. Šafárika v srbskom kultúrnom priestore.

Kľúčové slová: Janko Šafárik (1814 – 1876), srbské prostredie, recepcia.

RECEPTION OF JANKO ŠAFÁRIK'S WORK IN A SERBIAN ENVIRONMENT

The work of the philologist, polymath, archaeologist and museologist Dr. Janko Šafárik (1814 – 1876) in the Serbian environment has been the subject of several professional and scientific texts, which mapped his contributions to the development of science, collecting, museum and library activities from the 1840s until his death. In this paper, I will trace the critical reception of his work from the first evaluation in Stojan Novaković's obituary from 1877, through other older ones (Milan Đ. Milićević, 1888; Nikola Radojčić, 1929, Miodrag Kolarić, 1953; Miraš Kićović, 1957), more recent ones (Milen M. Nikolić, 1978; Milorad Dragić, 1981; Vojislav Maksimović, 1999, Snežana Nenezić, 2002) to contemporary texts (Miroslav Aleksić, 2018; Svetlana

Jančić, 2023; Aleksandra Vuletić. 2023), which evaluate the stagnation and place of the Slovak J. Šafárik in various scientific fields that were taking shape at the time. The aim of the paper is to point out the transformations and constants, or rather changes in perspective in the view of the personality, work and legacy of J. Šafárik in the Serbian cultural space.

Keywords: Janko Šafárik (1814 – 1876), Serbian environment, reception.

Elżbieta Dutka

(Uniwersytet Śląski w Katowicach)

KARPATY PRAWDZIWE I WYMYŚLONE. *MOUNTAIN STUDIES* W BADANIACH LITERATURY I KULTURY SŁOWIAŃSKIEJ

W serii Sulina Wydawnictwa Czarne publikowane są książki z zakresu literatury faktu, skoncentrowane na miejscach, które „na rozmaite literackie sposoby odkrywają przed czytelnikiem nieznane oblicza i przejawy fenomenu zwanego Europą”. Usytuowanie w takich ramach utworów napisanych przez autorów pochodzących z różnych krajów odsłania związki, które w nowy sposób oświetlają ten fenomen. Pragnę zwrócić uwagę na analogie i różnice pomiędzy reportażem Adama Robińskiego Kiczery. Podróż przez Bieszczady z 2019 roku, a opublikowanym pięć lat później „subiektywnym przewodnikiem” Jána Púčka Małe Karpaty. Włóczęga po prawdziwej i wymyślonej krainie. Polski i słowacki pisarz opisują odrębne i niegraniczące ze sobą pasma górskie, ale wspólnie wchodzące w skład łuku karpackiego. W związku z tym w interpretacji posłużę się narzędziami z zakresu geopoetyki i mountain studies. Góry w świetle tej drugiej tendencji badawczej są postrzegane zarówno jako element historii cywilizacji i kultury, jak i enklawa przyrodniczo-krajobrazowa. Utwory Robińskiego i Púčka skłaniają do rozważenia symbolicznego i materialnego wymiaru Karpat. Ten łańcuch górski, stał się metaforą Europy Środkowej. Polski i słowacki pisarz ukazują jednak nie „kręgosłup Europy Środkowej”, lecz góry jako krainę prawdziwą i wymyśloną, złożone środowisko, które wpływa na życie i mentalność ludzi mieszkających tu i teraz, w Polsce, na Słowacji, w Czechach czy Ukrainie. Dlatego porównując utwory Robińskiego i Púčka, zwrócę uwagę na mountain studies jako zarysowującą się perspektywę w badaniach kultury i literatury słowiańskiej.

Słowa kluczowe: Karpaty, mountain studies, Adam Robiński, Ján Púček.

THE CARPATHIANS AS A REAL LAND THE LAND OF THE MIND. MOUNTAIN STUDIES IN THE RESEARCH OF SLAVIC LITERATURE AND CULTURE

Sulina series of Czarne Publishing House publishes books in the field of non-fiction, focused on places that “in various literary ways reveal to the reader unknown faces and manifestations of the phenomenon called Europe”. A framework involving a combination of works written by authors from different countries reveals connections that shed new light on this phenomenon. I want to highlight the analogies and differences between Adam Robiński’s reportage *Kiczery. Podróż przez Bieszczady* from 2019 and Ján Púček’s “subjective guide” *Małe Karpaty. Włóczęga po prawdziwej i wymyślonej krainie*, published five years later. The Polish and Slovak writers describe separate and non-contiguous mountain ranges, which form part of the Carpathian arc. Therefore, in my interpretation, I will use tools from geopoetics and mountain studies. As part of the latter trend, mountains are perceived as an element of the history of civilization and culture, as well as a natural and landscape enclave. The works of Robiński and Púček encourage us to consider the symbolic and material dimensions of the Carpathians. This mountain range has become a metaphor for Central Europe. However, the writers do not show the “backbone of Central Europe”, but mountains as a real land and land of the mind, a complex environment that influences the lives and mentality of people living in Poland, Slovakia, the Czech Republic, or Ukraine. Therefore, comparing these works, I will draw attention to mountain studies as an emerging perspective in Slavic culture and literature research.

Keywords: The Carpathians, mountain studies, Adam Robiński, Ján Púček.

Alžběta Havlínová
(Česká centra)

LANGUAGE AS A BEARER OF NATIONAL CULTURE: THE ROLE OF CZECH CENTERS IN CULTURAL DIPLOMACY AND LANGUAGE EDUCATION

This presentation explores the key role of the Czech Centres network as an integral part of Czech foreign policy and a crucial tool for cultural diplomacy. Czech Centres operate globally through a wide range of cultural and educational activities. Central to their mission is the promotion of Czech culture and language learning abroad, which serves as a bridge for intercultural dialogue.

Key language initiatives include Czech courses (offered at various levels and formats), online and onsite lectures on Czech language and culture, as well as interactive conversation clubs designed to engage diverse audiences.

Special emphasis is placed on the Czech Centre in Belgrade, where tailored cultural programs actively promote cultural exchange, reflecting the Centre's commitment to regional engagement.

Furthermore, the presentation highlights the Centres' collaboration with Czech Studies programs worldwide, strengthening academic ties and enriching cultural outreach. An innovative approach involves working with interns, offering hands-on experience in cultural diplomacy and preparing the next generation of cultural ambassadors.

This demonstrates how language serves not only as a means of communication but also as a vibrant bearer of Czech national identity on the global stage.

Keywords: Czech Centres, Czech Centre Belgrade, cultural diplomacy, Czech language courses, intercultural dialogue, lectures on Czech language, internships.

JAZYK JAKO NOSITEL NÁRODNÍ KULTURY: ROLE ČESKÝCH CENTER V KULTURNÍ DIPLOMACII A JAZYKOVÉM VZDĚLÁVÁNÍ

Prezentace ukazuje klíčovou roli sítě Českých center jakožto nedílné součásti české zahraniční politiky a zásadního nástroje české kulturní diplomacie. Česká centra působí celosvětově prostřednictvím široké škály kulturních a vzdělávacích aktivit. Ústředním bodem jejich poslání je propagace české kultury a výuka češtiny v zahraničí, což slouží jako most pro mezikulturní dialog.

Mezi klíčové jazykové iniciativy patří kurzy češtiny (nabízené na různých úrovních a v různých formátech), online i prezenční přednášky o českém jazyce a kultuře, stejně jako interaktivní konverzační kluby.

Zvláštní důraz je zde kladen na České centrum v Bělehradě, kde cílené kulturní programy aktivně podporují kulturní výměnu a odrážejí angažovanost Českého centra v regionu.

Dále prezentace zdůrazňuje spolupráci center s bohemistickými pracovišti po celém světě, což posiluje akademické vazby. Důraz je také kladen na spolupráci se stážisty, kteří získávají praktické zkušenosti v oblasti kulturní diplomacie. Jazyk tedy slouží nejen jako prostředek komunikace, ale také jako živý nositel české národní identity na celosvětové scéně.

Klíčová slova: Česká centra, České centrum Bělehrad, kulturní diplomacie, česká kultura, výuka češtiny, mezikulturní dialog, přednášky o češtině, stáže.

Piotr Kajak

(Uniwersytet Warszawski)

JUGOSŁOWIAŃSCY ABSOLWENCI KURSÓW WAKACYJNYCH POLONICUM W LATACH 1956-1989

Autor prezentuje historię związków między Polonicum Uniwersytetu Warszawskiego a jugosłowiańskimi polonistami i sławistami, którzy uczestniczyli w kursach wakacyjnych języka polskiego i kultury polskiej, organizowanych przez Polonicum w latach 1956-1989.

Słowa kluczowe: Polityka językowa, dyplomacja publiczna, język polski jako obcy, kultura polska jako obca, Polonicum, kursy wakacyjne.

PARTICIPANTS FROM YUGOSLAVIA AT THE POLONICUM SUMMER COURSES 1956-1989

In this article, author presents the history of relations between University of Warsaw's Polonicum and scholars and experts developing Polish and Slavic studies in former Yugoslavia between 1956 and 1989. The focus is on the participants of Polonicum's Summer Schools of Polish Language and Culture.

Keywords: Language policy, public diplomacy, Polish as a foreign language, Polish culture, Polonicum, summer courses.

Magda Nabiałek-Przytuła
(Uniwersytet Warszawski)

RETABLO A SZOPKA: OD ARTEFAKTU DO MECHANIZMU DRAMATURGICZNEGO

Szopka jako gatunek widowiskowy jest jednym z najbardziej znanych przedstawień związanych z okresem Bożego Narodzenia. Wypracowana przy okazji przedstawień bożonarodzeniowych forma stosunkowo szybko zaczęła być uzupełniana wstawkami o charakterze lokalnym i politycznym, a z czasem przejęta do prezentacji tematyki luźno lub w ogóle nie związanej z sacrum. Wielokrotnie natomiast wykorzystywano ją do scenicznych prezentacji związanych z całościowym modelem świata – działaniem władzy, porządkiem społecznym, ideologią.

Mimo transformacji niezmienna właściwie pozostała forma samego przedstawienia. Osadzona na autonomicznych kadrach, wyraźnie odgraniczonych od siebie scenach, odsyłających do jakiegoś centralnego (przedstawionego na scenie bądź nie) punktu, pozwalającego na wytworzenie ramy i zbudowanie relacji między kolejnymi obrazami. Wiele wskazuje na to, że jednym z architektonicznych źródeł może być barokowe retablo, które według historyków teatru, mogło dać impuls do stworzenia przenośnej skrzynki, w której zamknięta była scena szopkowa.

Retablo można jednak potraktować nie tylko jako materialny artefakt, ale mechanizm kompozycyjny, sieć czy układ obrazów, które wchodzą ze sobą w relacje, ujawniają specyficzną fabularność, charakterystyczną również dla szopki.

Retablo jako charakterystyczny model ołtarza, ze specyficznym układem elementów w jego ramach, sposobem ramowania, centralnym punktem w postaci jednego z obrazów pozwala lepiej zrozumieć mechanizm warunkujący specyfikę szopkowego przedstawienia, które dalekie jest od prezentowania samej bożonarodzeniowej historii, zamiast tego skoncentrowane na prezentacji tych, którzy stają wobec Dzieciątka i Świętej Rodziny.

Rozpoznanie to pozwala nie tyle przekroczyć dominującą w opisie szopki jako gatunku folklorystyczną perspektywę łączącą to widowisko z kulturą ludową, ile rozszerzyć horyzont badawczy o kwestie kompozycyjne, ujawniające wewnętrzną dynamikę gatunku i możliwości ustanawiania w jego ramach specyficznego mikrokosmosu scenicznego, negocjującego ze społeczno-politycznym zewnętrzem.

Słowa kluczowe: szopka, retablo, przedstawienie, kompozycja.

RETABLO AND THE NATIVITY PLAY: FROM ARTIFACT TO DRAMATURGICAL MECHANISM

The nativity play, as a performative genre, is one of the most well-known theatrical representations associated with the Christmas season. Initially developed as a part of Christmas performances, this form quickly began incorporating local and political elements and, over time, was adapted to present themes loosely or not at all related to the sacred. It has often been used for theatrical presentations reflecting a comprehensive model of the world—depicting power structures, social order, and ideology.

Despite these transformations, the fundamental structure of the performance has remained largely unchanged. It is built on autonomous frames—clearly separated scenes that refer to a central point (whether depicted on stage or not), creating a framework and establishing relationships between successive images. There is considerable evidence suggesting that one of its architectural inspirations may be the Baroque *retablo*, which, according to theater historians, could have provided the impetus for the creation of a portable box enclosing the nativity scene.

However, the *retablo* can be regarded not only as a material artifact but also as a compositional mechanism—a network or system of images that interact with each other, revealing a specific kind of narrativity, which is also characteristic of the nativity play.

As a distinctive altarpiece model, the *retablo*—with its particular arrangement of elements, framing methods, and central focal point in the form of one of the images—helps to better understand the mechanism underlying the specificity of the nativity performance. Rather than simply narrating the Christmas story, it focuses on presenting those who stand before the Infant and the Holy Family.

This perspective not only challenges the dominant folkloristic interpretation of the nativity play, which links it to folk culture, but also broadens the scope of research by incorporating compositional aspects. These reveal the internal dynamics of the genre and its capacity to establish a unique scenic microcosm, negotiating with its socio-political surroundings.

Keywords: nativity play, retablo, performance, composition.

Piotr Pałys
(Instytut Śląski)

WSPÓŁPRACA POLSKO-SERBSKA W INSTYTUCIE ŚLĄSKIM NA PODSTAWIE WYBRANYCH PROJEKTÓW

Wzajemna współpracę zapoczątkował projekt Jugosławia wobec Serbołużyczan i Łużyc w latach 1945-1949. Wybór źródeł, zrealizowany w latach 2018-2020. Jego celem było przedstawienie oryginalnych dokumentów z Archiwum ministerstwa Spraw Zagranicznych Republiki Serbii w wersji oryginalnej i polskim tłumaczeniu wraz z komentarzem. Kolejnym przedsięwzięciem jest realizowany od 2020 r. cykl spotkań naukowych Wielojęzyczność w przestrzeni publicznej. Śląsk i Łużyce na tle krajowym i europejskim w ramach którego prezentowane są różne aspekty położenia mniejszości słowackiej w Republice Serbii. W 2018 r. zaprezentowano w Instytucie Śląskim publikację Poljaci u Srbiji/ Poles in Serbia/ Polacy w Serbii. W roku ubiegłym ukazała się oparta na materiałach jugosłowiańskiej dyplomacji książka W trójkącie Warszawa–Belgrad–Praga. Dyplomacja jugosłowiańska wobec konfliktu polsko-czechosłowackiego z lat 1945–1947.

Słowa kluczowe: Instytut Śląski, filologiczny Fakultet Uniwersytetu Belgradzkiego, Łużyce, Wojwodina, Kłodzko, Racibórz, Głubczyce.

POLISH-SERBIAN COOPERATION AT THE SILESIAN INSTITUTE BASED ON SELECTED PROJECTS

Mutual cooperation began with the project Yugoslavia toward the Sorbs and Lusatia in the years 1945–1949. A Selection of Sources, carried out between 2018 and 2020. Its aim was to present original documents from the Archives of the Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Serbia in their original form and in Polish translation, accompanied by commentary.

Another initiative is the ongoing academic series, launched in 2020, titled Multilingualism in Public Space. Silesia and Lusatia in National and European Contexts, which explores various aspects of the position of the Slovak minority in the Republic of Serbia.

In 2018, the Silesian Institute presented the publication *Poljaci u Srbiji / Poles in Serbia / Polacy w Serbii*. Last year, a book based on materials from Yugoslav diplomacy was published under the title *In the Triangle of Warsaw–Belgrade–Prague. Yugoslav Diplomacy and the Polish-Czechoslovak Conflict of 1945–1947*.

Keywords: Silesian Institute, Faculty of Philology of the University of Belgrade, Lusatia, Vojvodina, Kłodzko, Racibórz, Głubczyce.

Wiesław Przybyła

(Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi)

SŁOWIAŃSKIE POGRANICZA – HETEROKULTUROWA ŚWIADOMOŚĆ

Celem referatu jest pokazanie pogranicza jako miejsca krzyżowania się społeczności i jednostek – w relacji do konkretnego środowiska. Literatura powstająca ze zderzenia konkurencyjnych wzorów kulturowych rodzi bowiem sieć emocji w ujęciu zarówno kontrastywnym, jak i uwspólniającym. Za Stanisławem Uliaszem przyjmuję, że: „Kategoria pogranicza łągodzi zdecydowanie represyjność granicy, która ma funkcję rozdzielania i izolowania, strzeżenia nienaruszalności” (S. Uliasz, O kategorii pogranicza kultur, [w:] *Pogranicze kultur*, red. C. Kłak, Rzeszów 1997, s. 13). Literatura pogranicza jako swoisty metatekst kultury wpisuje się szeroko pojęty kontekst społeczno-kulturowy pogranicza. Komponentem tego kontekstu są opisywane w różnych tekstach sentymenty i resentymenty, emotywnie odbierane wzorce i nakazy etyczne, naznaczone uczuciowo mitologizacje miejsc oraz ludzi. Lokalność jako podstawa autoidentyfikacji współczesnych Słowian sprawia, że „na pograniczu podziały kulturowe nie mają charakteru dwudzielnego. Stanowią wzajemnie powiązaną całość wielokulturową, złożoną z podziałów religijnych, narodowych, językowych, regionalnych, lokalnych, których nie można sprowadzić do jakiegokolwiek jednego kryterium. Genealogię tożsamościową pogranicza można trafniej opisać jako policentryczne pole walki różnych strategii kulturowych i cywilizacyjnych w tym społeczeństwie niż jako pewien statyczny zbiór „narodowych” mitów czy autocharakterystyk, które powstały w różnym czasie w różnych stratach (Ірап Бабкоў, Генэалёгія беларускай ідэі, *ARCHE* 3 (37) 2005). W referacie podejmę temat literackiej denotacji pojęcia pogranicza na przykładzie wybranych dzieł powstałych w XX i XXI wieku.

Słowa kluczowe: pogranicze kulturowe, heterokulturowość, sławistyka, literaturoznawstwo, lokalność, unionizm.

SLAVIC BORDERLANDS – HETEROCULTURAL AWARENESS

The aim of the paper is to show the borderland as a place where communities and individuals intersect – in relation to a specific environment. Literature emerging from the clash of competing cultural patterns creates a network of emotions in both a contrasting and a commoning approach. Following Stanisław Ułasz, I assume that: „The category of the borderland definitely softens the repressiveness of the border, which has the function of separating and isolating, guarding inviolability” (S. Ułasz, *O kategorii pogranicza kultur*, [w:] *Pogranicze kultur*, red. C. Kłak, Rzeszów 1997, s. 13). Borderland literature as a specific metatext of culture fits into the broadly understood socio-cultural context of the borderland. A component of this context are sentiments and resentments described in various texts, emotionally received patterns and ethical commandments, emotionally marked mythologizations of places and people. Locality as the basis of self-identification of contemporary Slavs means that cultural divisions in the borderland are not two-part. They constitute an interconnected multicultural whole, composed of religious, national, linguistic, regional, and local divisions that cannot be reduced to any single criterion. The identity genealogy of the borderland can be better described as a polycentric battlefield of various cultural and civilizational strategies in this society than as a static collection of „national” myths or self-characteristics that emerged at different times and in different losses (Ігар Бабкоў, Генэалёгія беларускай Ждзі, *ARCHE* 3 (37) 2005). In this paper, I will address the issue of literary denotation of the concept of the borderland using selected works from the 20th and 21st centuries as an example.

Keywords: cultural borderland, heteroculturalism, Slavic studies, literary studies, locality, unionism.

Dariusz Rott

(Uniwersytet Śląski w Katowicach)

SIEDEMNASTOWIECZNE OPISANIE ISLANDII DANIELA VETTERA. PRZYSZYNEK DO BADAŃ POLSKO-CZESKICH ZWIĄZKÓW KULTUROWYCH

W swoim referacie omówię wyniki moich badań dotyczących pierwszego w języku polskim opisu Islandii. Jego autorem był czeski emigrant, członek Jednoty Braci Czeskich, Daniel Vetter (1592 – ok. 1669), przyjaciel i współpracownik Jana Amosa Komeńskiego, który odbył kilkutygodniową egzotyczną podróż na Islandię (1613 r.). Z wyprawy tej powstała relacja zatytułowana *Islandia* albo *krótkie opisanie wyspy Islandyi* ((*Iceland, or a Short Description of the Island of Iceland*)), opublikowana w języku polskim w 1638 roku w Lesznie, w drukarni kierowanej przez Vettera. Jest to utwór niezwykle oryginalny, który stanowi ważne ogniwo w rozwoju piśmiennictwa podróżniczego. Relacja Vettera kilkakrotnie ukazywała się w różnych wersjach językowych: czeskiej, niemieckiej, polskiej, a także w 1983 r. po islandzku. Uznawana jest dzisiaj za najlepszy siedemnastowieczny opis wyspy i wyróżnia się oryginalną formą – tematycznym układem rozdziałów. Relacje z podróży pisane były wówczas najczęściej według schematu chronologicznego, a więc - podróż w jedną stronę, opis pobytu - najczęściej w układzie diariuszowym, powrót. Vetter zerwał z takim układem kompozycyjnym, wyraźnie oddzielając dynamiczną część relacji (podróż morską) od opisu wyspy. Na przykładzie relacji Vettera obserwujemy wyraźnie zerwanie z tradycyjną konstrukcją diariuszową, na rzecz układu tematycznego. Ostatnio relacja Vettera zainspirowała Sonię Rammer i Piotra Milewskiego. Rammer wykorzystuje utwór Daniela Vettera w sposób kreatywny w swoich projektach literacko-graficznych zatytułowanych *Kroniki islandzkie* (z dodatkowym suplementem), które powstały podczas jej pobytu na Islandii jako rezydentki. W 2018 r. Piotr Milewski, autor kilku książek dokumentalnych, opublikował książkę *Islandia* albo *najzimniejsze lato od pięćdziesięciu lat*. Zainspirowała go podróż Vettera na Islandię.

Słowa kluczowe: Daniel Vetter, Jednota Braci czeskich, *Islandia*.

A SEVENTEENTH-CENTURY DESCRIPTION OF ICELAND BY DANIEL VETTER: A CONTRIBUTION TO THE STUDY OF POLISH-CZECH CULTURAL RELATIONS

In my paper, I will discuss the results of my research on the first description of Iceland written in Polish. Its author was a Czech emigrant, a member of the Unity of the Brethren, Daniel Vetter (1592–c. 1669), a friend and collaborator of John Amos Comenius. Vetter undertook an exotic journey to Iceland in 1613, which lasted several weeks. This expedition resulted in a travel account titled *Iceland, or a Short Description of the Island of Iceland*, published in Polish in 1638 in Leszno, in a printing house managed by Vetter.

This work is exceptionally original and constitutes an important link in the development of travel literature. Vetter's account was published multiple times in various language versions: Czech, German, Polish, and even Icelandic in 1983. Today, it is considered the best seventeenth-century description of the island and stands out for its unique structure, organized thematically.

At that time, travel accounts were usually written following a chronological pattern: the journey to the destination, a diary-like description of the stay, and the return journey. Vetter broke with this compositional scheme, clearly separating the dynamic part of the account (the sea voyage) from the description of the island itself. Vetter's work demonstrates a distinct departure from the traditional diary-like construction in favor of a thematic arrangement. Recently, it has inspired two interesting works by Sonia Rammer and Piotr Milewski. Sonia Rammer uses Daniel Vetter's *Iceland* creatively in her literary-graphic projects titled *The Icelandic chronicles with additional Supplement*) created during her stay in Iceland as a resident. In 2018, Piotr Milewski, author of several documentary books, published *Iceland or The Coldest Summer in 50 Years*. He was inspired by Vetter's journey to Iceland.

Keywords: Daniel Vetter, the Czech Brethren, Iceland.

Miloš Zelenka

(Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích)

DĚJINY SRBOCHORVATSKÉHO DIVADLA V METODOLOGII ČESKÉHO SLAVISTY FRANKA WOLLMANA

Studie se zabývá přínosem českého, strukturálně orientovaného slavisty, člena Pražského lingvistického kroužku Franka Wollmana (1888-1969) dějinám jihoslovanské dramatiky. Tuto sérii badatel zahájil rozsáhlou monografií *Srbochorvatské drama. Přehled vývoje do války* (1924), po níž následovalo *Slovinské drama* (1925), *Bulharské drama* (1928) a syntetizující *Dramatika slovanského jihu* (1930). Wollmanova avantgardní osobnost, v níž se odrážel svár umění a vědy, se promítla i do jeho vlastní dramatické tvorby ovlivněné poválečným expresionismem (např. *Člun na moři* 1923). K zájmu o jihoslovanské divadlo badatele přiměl jeho učitel z FF UK v Praze slovinský slavista Matija Murko, který předpokládal, že jeho žák po něm v 30. letech převezme Katedru jihoslovanských jazyků a literatur. Ve Wollmanově monografii na základě pramenného studia je zachycen komplexní vývoj srbochorvatského divadla od renesančních začátku až po první světovou válku. Ještě před konstituováním strukturální estetiky je zde anticipován – byť jen v náznaku a intuitivně – tvarový přístup, který se komplementárně prolíná s biografických a geneticko-historickým hlediskem. Wollman analyzuje divadelní texty jako specifické „strukтуры“, kde hlavním kritériem se stává estetická originalita, která se musí projevit pouze v komplexu recepčních konkretizací. Celkově dramatické dílo je autochtonním „organismem“, které se vyjevuje ve své ideální podstatě – eidosu – tj. ve svých formách respektujících imanenci vnitřní formy a samohybnost struktur v diachronním rámci. Toto formalistické hledisko Wollman ve svých následujících monografiích překonal. Kritika vyzdvihla tuto monografii jako první ucelené dějiny srbochorvatského divadla.

Klíčová slova: Frank Wollman, srbochorvatské divadlo, česko-srbské kulturní vztahy, česko-slovenský strukturalismus, česká slavistika a komparatistika.

THE HISTORY OF SERBO-CROATIAN THEATRE IN THE METHODOLOGY OF CZECH SLAVIST FRANK WOLLMAN

The study deals with the contribution of the Czech, structurally oriented Slavist, member of the Prague Linguistic Circle Frank Wollman (1888-1969) to the history of South Slavic drama. The scholar began this series with his extensive monograph *Srbochorvatské drama. Přehled vývoje do války* (1924), followed by *Slovinské drama* (1925), *Bulharské drama* (1928), and the synthesizing *Dramatika slovanského jihu* (1930). Wollman's avant-garde personality, which reflected the clash between art and science, was reflected in his own dramatic work, influenced by postwar expressionism (e.g., *Člun na moři* 1923). His interest in the South Slavic theatre was prompted by his teacher from the Faculty of Arts in Prague, the Slovenian Slavist Matija Murko, who assumed that his pupil would take over the Department of South Slavic Languages and Literatures from him in the 1930s. Wollman's monograph, based on a study of sources, traces the complex development of Serbo-Croatian theatre from its Renaissance beginnings to the First World War. Even before the constitution of a structural aesthetics, a form-based approach is anticipated - if only in a hint and intuitive way - which is complementarily intertwined with biographical and genetic-historical perspectives. Wollman analyzes theatrical texts as specific "structures" where aesthetic originality becomes the main criterion, which must only manifest itself in a complex of receptive concretions. Overall, the dramatic work is an autochthonous "organism" that manifests itself in its ideal essence - *eidos* - i.e. in its forms that respect the immanence of internal form and the self-movement of structures within a diachronic framework. Wollman overcame this formalist viewpoint in his subsequent monographs. Critics praised this monograph as the first comprehensive history of Serbo-Croatian theatre.

Keywords: Frank Wollman, Serbo-Croatian theatre, Czech-Serbian cultural relations, Czech-Slovak structuralism, Czech Slavonic and comparative studies.

Bogusław Zieliński

(Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)

POLONISTYKA VERSUS SLAWISTYKA

Przedmiotem wystąpienia są wieloaspektowe relacje pomiędzy polonistyką, czyli słowiańską filologią narodową, a ponadnarodową slawistyką. Dotyczą one płaszczyzny refleksji kulturoznawczej, czyli prestiżu i tożsamości, relacji wobec Innego Mniejszego i Innego Większego i licznych perspektyw metodologicznych (dekonstrukcja własnego ego, strukturalistyczny ogląd różności, fenomenologiczne mapa świata).

Słowa kluczowe: polonistyka, słowiańska filologia narodowa, slawistyka, relacje wzajemne między słowiańską filologią narodową a slawistyką.

POLISH STUDIES VERSUS SLAVIC STUDIES

The subject of the presentation is the multifaceted relationship between Polish studies, or Slavic national philology, and transnational Slavic studies. These relationships concern the sphere of cultural studies reflection, namely prestige and identity, relationships to the Smaller Other and the Greater Other, and numerous methodological perspectives (deconstruction of one's own ego, a structuralist view of diversity, a phenomenological map of the world).

Keywords: Polish studies, Slavic national philology, Slavic studies, mutual relations between Slavic national philology and Slavic studies.

Dorota Żygadło-Czopnik
(Uniwersytet Wrocławski)

OD ŠAŠKA DO PACOVSKIEJ: ESTETYKA CZESKIEJ KSIĄŻKI DLA DZIECI I MŁODZIEŻY W OFERCIE POLSKIEGO WYDAWNICTWA DWIE SIOSTRY

Czeska literatura dziecięca i młodzieżowa wyróżnia się unikalną estetyką, łączącą nowatorskie podejście graficzne z wysoką jakością edytorską. W referacie analizowane są publikacje czeskich twórców, takich jak Miroslav Šašek i Květa Pacovská, wydane przez polskie wydawnictwo Dwie Siostry. Omówione zostają charakterystyczne cechy wizualne i narracyjne tych książek, ich recepcja na polskim rynku oraz wpływ na kształtowanie gustu estetycznego młodych czytelników. Wydawnictwo Dwie Siostry od lat popularyzuje klasykę i współczesne dzieła czeskiej ilustracji, wpisując je w kontekst polskiego rynku wydawniczego. W artykule podjęta zostaje próba odpowiedzi na pytanie, dlaczego estetyka czeskiej książki dla dzieci cieszy się tak dużym uznaniem w Polsce i jakie elementy decydują o jej wyjątkowości. Analizowane są także strategie wydawnicze Dwóch Sióstr oraz ich rola w upowszechnianiu czeskiej sztuki książkowej. Referat uwzględnia kontekst historyczny oraz współczesne trendy w ilustracji dziecięcej, zwracając uwagę na wpływy awangardy i tradycji czeskiej grafiki. Przybliżona zostaje także rola tłumaczeń i adaptacji w procesie transkulturowego przenikania treści literackich.

Słowa kluczowe: literatura czeska dla dzieci i młodzieży, polski rynek wydawniczy, ilustracja dziecięca, estetyka książki, wydawnictwo Dwie Siostry.

FROM ŠAŠEK TO PACOVSKÁ: THE AESTHETICS OF CZECH CHILDREN'S AND YOUNG ADULT BOOKS IN THE OFFER OF THE POLISH PUBLISHING HOUSE DWIE SIOSTRY

Czech children's and young adult literature stands out with its unique aesthetics, combining innovative graphic approaches with high editorial quality. This paper analyzes publications by Czech authors such as Miroslav

Šašek and Květa Pacovská, published by the Polish publishing house Dwie Siostry. The paper discusses the characteristic visual and narrative features of these books, their reception in the Polish market, and their influence on shaping the aesthetic tastes of young readers. For years, Dwie Siostry has been promoting both classic and contemporary works of Czech illustration, placing them within the context of the Polish publishing market. This article attempts to answer the question of why the aesthetics of Czech children's books are so highly regarded in Poland and what elements contribute to their uniqueness. It also analyzes the publishing strategies of Dwie Siostry and their role in popularizing Czech book art. The paper takes into account the historical context and contemporary trends in children's illustration, highlighting the influences of avant-garde and Czech graphic traditions. Additionally, the role of translations and adaptations in the process of transcultural literary exchange is discussed.

Keywords: Czech children's and young adult literature, Polish publishing market, children's illustration, book aesthetics, Dwie Siostry publishing house.

Јасминка Делова-Силјанова

(Универзитет „Св. Кирил и Методија“)

БОХЕМИСТИКАТА МЕЃУ БЕЛГРАД И СКОПЈЕ – ИСТОРИЈА, СОРАБОТКА И ПЕРСПЕКТИВИ

Во нашиот реферат се фокусираме на развојот и соработката на бохемистиката помеѓу Универзитетите во Белград и Скопје, со осврт на историскиот контекст, современите состојби и идните перспективи. Бохемистиката, како дисциплина што го изучува чешкиот јазик, литература и култура, има значајна традиција на Балканот.

Историски гледано, бохемистичките студии во Белград имаат подолга традиција, додека во Скопје нивниот развој започнува подоцна, но со континуиран напредок. Важен аспект е заемната соработка меѓу двете академски средини, која вклучува соработка на наставниот кадар и учество на конференции.

Ова истражување има за цел да даде преглед на досегашните постигнувања и да ги истакне можностите за натамошна соработка, со цел унапредување на бохемистиката во регионот.

Клучни зборови: бохемистика, универзитетска соработка, Белград, Скопје.

BOHEMIAN STUDIES BETWEEN BELGRADE AND SKOPJE - HISTORY, COOPERATION AND PERSPECTIVES

In our paper, we focus on the development and cooperation of Bohemian Studies between the Universities of Belgrade and Skopje, with an emphasis on the historical context, current state, and future perspectives. Bohemian Studies, as a discipline devoted to the study of the Czech language, literature, and culture, has an important tradition in the Balkans.

Historically, Bohemian Studies has a longer tradition in Belgrade, while its development in Skopje began later, but has shown continuous progress. An important aspect is the mutual cooperation between the two academic environments, which includes faculty cooperation and participation in conferences.

This research aims to provide an overview of past achievements and to highlight opportunities for further cooperation to advance Bohemian Studies in the region.

Keywords: Bohemian studies, university cooperation, Belgrade, Skopje.

Лидија Танушевска

(Универзитет „Св. Кирил и Методија“)

МАКЕДОНСКА ПОЛОНИСТИКА У СИНХРОНИЈИ И ДИЈАХРОНИЈИ

Циљ овог реферата је изнети ситуацију изучавања пољског језика, књижевности и културе на македонском универзитету, како би се могла упоредити са стањем других полонистика у региону и потакнути дискусију како се могу решавати проблеме опстанка и даљег развоја овог студија. Биће обухваћено раздобље настанка полонистике у Македонији, стање полонистике и славистике тада у свету, њен успон и пад. Образложићемо шта је било досад урађено у том погледу и какве су идеје и пројекције за будућност.

Кључне речи: пољски језик, изучавање, историја, садашњост, перспективе.

POLISH STUDIES IN MACEDONIA - SYNCHRONY AND DIACHRONY

The aim of this paper is to present the situation of the study of the Polish language, literature and culture at the Macedonian university, in order to compare it with the state of other Polish studies in the region and to stimulate a discussion on how the problems of the survival and further development of this study can be solved. The period of the emergence of Polish studies in Macedonia, the state of Polish and Slavic studies at that time in the world, its rise and fall will be covered. We will explain what has been done so far in this regard and what ideas and projections are for the future.

Keywords: Polish language, study, history, present, perspectives.

И НДЕКС ИМЕНА

Ajdačić, Dejan (Poljska)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4098-4660>

Stanislav Lem o ironiji i ironija u futurofantastici Lema

Stanislav Lem on irony and irony in Lem's futurofiction (47)

Banas, Sandra (Hrvatska)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6748-9002>

Književni postupci i pripovjedne tehnike u reportažama Jeszcze dzień życia i Cesarz Ryszarda Kapuścińskiego; Literary Devices and Narrative Techniques in the Reportages Another Day of Life and The Emperor by Ryszard Kapuściński (48)

Bauer, Michal (Češka)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0919-3251>

Translations from Czech literature into Slavic languages in the 21st century: authors, books, trends

Translations from Czech literature into Slavic languages in the 21st century: authors, books, trends (50)

Będkowska-Kopczyk, Agnieszka (Poljska)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7596-999X>

Język inkluzywny i wyłączający w ujęciu kognitywnym na przykładzie polszczyzny

Inclusive and Exclusive Language from a Cognitive Perspective: The Case of Polish (11)

Bílek, Jan (Češka)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7334-7529>

Stále na jevišti: poznání díla Karla Čapka prostřednictvím aktuálních inscenací

Still on stage: exploring the work of Karel Čapek through current productions (51)

Bílková, Jana (Češka)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9367-3383>

Korpusová gramatografie a vývoj spisovné češtiny

Corpus grammar and the development of standard Czech (13)

Bońkowski, Robert (Poljska)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8115-3222>

Polskie derywaty motywowane leksemem dziecko (dzieci) w odniesieniu do języka serbskiego

Polish derivatives based on the lexeme dziecko (dzieci) in relation to the Serbian language (15)

Bura, Renata (Poljska)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3714-0595>

Górnołużycka potoczność

Upper Sorbian colloquial language (16)

Cychnerska, Anna (Poljska)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5539-4401>

Zagadnienia fonetyczne jako element kształcenia językowego (nauczanie języka polskiego jako obcego)

Phonetic issues as part of language education (teaching Polish as a foreign language) (17)

Čilić, Đurđica (Hrvatska)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7688-7187>

Zdravko Malić, dijarist i polonist

Zdravko Malić, diarist and Polish studies scholar (53)

Čížiková, Zuzana (Srbija)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-8709-7587>

Recepcia diela Janka Šafárika v srbskom prostredí

Reception of Janko Šafárik's work in a Serbian environment (79)

Duda, Henryk (Poljska)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5514-7515>

Czy naprawdę jest już „time to make four into one”? Uwagi do idei lingwistycznych Petera Trudgilla

Is it really 'time to make four into one' yet? Notes on the linguistic ideas of Peter Trudgill (19)

Dutka, Elżbieta (Poljska)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5404-2586>

Karpaty prawdziwe i wymyślone. *Mountain studies* w badaniach literatury i kultury słowiańskiej

The Carpathians as a real land the land of the mind. Mountain studies in the research of Slavic literature and culture (81)

Gracla, Jadwiga (Poljska)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8142-2867>

Bóstwa i demony słowian we współczesnej literaturze

Slavic deities and demons in contemporary literature (54)

Halamová, Martina (Češka)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9353-5906>

Okupace Československa vojsky Varšavské smlouvy v roce 1968 jako kulturní trauma reprezentované v tvorbě Edy Kriseové

The occupation of Czechoslovakia by the Warsaw Pact troops in 1968 as a cultural trauma represented in the work of Eda Kriseová (55)

Havlíková, Alžběta (Češka)

Language as a bearer of national culture: The role of Czech Centers in cultural diplomacy and language education (83)

Huleja, Jan (Češka)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2224-3930>

Perspektiva předložky „na“ ve spojení se jmény územních celků v současném českém jazyce

The Perspective of the Preposition „na“ in Connection with Names of Territorial Units in Contemporary Czech (21)

Ivačić, Matija (Hrvatska)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7863-9547>

Švejk v Chorvatsku

Švejk in Croatia (57)

Ivanova, Diana (Bugarska)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1998-2513>

Má šancu umelá inteligencia (AI) vo vyučovaní slovanských jazykov? (výzvy a pasce využívania AI vo vyučovacom procese)

Does artificial intelligence (AI) have a chance in teaching Slavic languages? (Challenges and pitfalls of using AI in the teaching process) (23)

Kajak, Piotr (Poljska)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7760-1395>

Jugosłowiańscy absolwenci kursów wakacyjnych Polonicum w latach 1956-1989

Participants from Yugoslavia at the Polonicum Summer Courses 1956-1989 (85)

Kaspiarovich, Karalina (Poljska)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-4087-1599>

Język polski w trzech pokoleniach białoruskiej rodziny o polskich korzeniach: analiza kompetencji i postaw językowych na pograniczu polsko-białorusko-litewskim

The Polish Language in Three Generations of a Belarusian Family with Polish Roots: An Analysis of Linguistic Competence and Attitudes in the Polish-Belarusian-Lithuanian Borderland (24)

Kępa, Izabela (Polska)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5779-2617>

Językowa kreacja bałkańskich krajobrazów we wczesnej poezji K.K. Baczyńskiego
The linguistic creation of the landscapes of the Balkans in the early poetry of K.K. Baczynski (58)

Klamárová, Klaudia; Timko, Štefan (Slovačka)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-1672-7123>

<https://orcid.org/0000-0001-9623-5848>

Komparácia filmových adaptácií próz Námestie svätej Alžbety a Romeo, Julie a tma
Comparison of Film Adaptations of the Prose Saint Elizabeth's Square and Romeo, Juliet and Darkness (59)

Kočevski, Ivana (Srbija)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0717-5754>

Příspěvek k novému čtení literatury srbských a českých spisovatelek – pohledy na literární kánon a paralely
A contribution to a new reading of the literature of Serbian and Czech women writers – perspectives on the literary canon and parallels (61)

Korda-Petrović, Aleksandra (Srbija)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8300-0609>

Literárněvědné práce profesora Dragutina Mirkoviće
Literary and scientific works of Professor Dragutin Mirković (63)

Kopřivová, Marie (Česka)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7390-0753>

Možnosti výuky české frazeologie
Possibilities of teaching Czech phraseology (27)

Kos, Suzana (Hrvatska)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-8304-7841>

Politička korektnost, autocenzura ili književni facelift?
Political corectness, auto censorship or literary face lift? (64)

Kováčová, Natália (Česka)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-6195-0863>

Anglicisms in Contemporary Sports Media: Focus on a Special Issue of Przegląd Sportowy
Anglicizmy v súčasnej športovej žurnalistike: prípadová štúdia špeciálneho vydania časopisu Przegląd Sportowy (26)

Lewaszkiewicz, Tadeusz (Poljska)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0676-9841>

Górnołużyckie formacje rzeczownikowe na -arnik

Upper Sorbian nominal formations ending in -arnik (29)

Mitrićević-Štepanek, Katarina (Srbija)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2536-7138>

Čapkovo R.U.R. v překladu Dušana Kvapila

The Translation of Čapek's R.U.R. by Dušan Kvapil (31)

Nabiałek-Przytuła, Magda (Poljska)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2487-5146>

Retablo a szopka: od artefaktu do mechanizmu dramaturgicznego

Retablo and the Nativity Play: From Artifact to Dramaturgical Mechanism (86)

Pałys, Piotr (Poljska)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3701-6930>

Współpraca polsko-serbska w Instytucie Śląskim na podstawie wybranych projektów

Polish-Serbian Cooperation at the Silesian Institute Based on Selected Projects (88)

Pietrzak, Przemysław (Poljska)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1621-2070>

Rola metafory we współczesnym polskim dyskursie literaturoznawczym

The Role of Metaphor in Contemporary Discourse of Polish Literary Studies (65)

Przybyła, Wiesław (Poljska)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0074-677X>

Słowiańskie pogranicza – heterokulturowa świadomość

Slavic borderlands – heterocultural awareness (90)

Rott, Dariusz (Poljska)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5171-2794>

Siedemnastowieczne opisanie Islandii Daniela Vettera. Przyczynek do badań polsko-czeskich związków kulturowych

A Seventeenth-Century Description of Iceland by Daniel Vetter: A Contribution to the Study of Polish-Czech Cultural Relations (92)

Sokolović, Dalibor (Srbija)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-1525-7078>

Polscy lektorzy na Uniwersytecie w Belgradzie

Polish lecturers at the University of Belgrade (32)

Stojanović, Branislava (Srbija)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6513-6118>

Sanatorium pod Klepsydrą Brunona Schulza u nas i wokół nas
Bruno Schulz's Hourglass Sanatorium here and around us (67)

Szpila, Grzegorz (Poljska)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4960-6065>

Frazeologia w słownikach górnołużyczko-angielskich
Phraseology in Upper Sorbian–English Dictionaries (34)

Ślawska, Magdalena (Poljska)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9158-6988>

Fenomen literacki powieści W pustyni i w puszczy Henryka Sienkiewicza w Serbii
нема на енглеском (68)

Tollarovič, Peter (Slovačka)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2214-1993>

Literárny profil Vítazoslava Hečka
Literary profile of Vítazoslav Heček (70)

Vondráček, Miloslav (Češka)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9129-3309>

Anomalie v tvaroslovném a slovtvorném systému adjektiv: jazyková příručka, slovník a komunikační realita
Anomalies in the morphological and word-formation system of adjectives: language handbook, dictionary and communication reality (36)

Wacławek, Maria; Wtorkowska, Maria (Poljska, Slovenija)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3307-5338>

<https://orcid.org/0000-0001-9317-2490>

Polskie kulturopy i ich znaczenie w glottodydaktyce – uwagi na marginesie badań ankietowych
Polish culturemes and their importance in foreign language teaching – remarks on the margins of survey research (38)

Wasąg, Magdalena (Poljska)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5623-2888>

Hrabal czyta Schulza: Perspektywa zamieszkania w twórczości pisarza z Drohobycza
Hrabal reads Schulz: A residential perspective in the work of a writer from Drohobych (71)

Zahirović, Hasan (Češka)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-6162-7790>

Srpska drama na češkoj sceni

Serbian Drama on the Czech Stage (73)

Zelenka, Miloš (Češka)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4049-3263>

Dějiny srbochorvatského divadla v metodologii českého slavisty Franka Wollmana

The History of Serbo-Croatian Theatre in the Methodology of Czech Slavist Frank Wollman (94)

Zieliński, Bogusław (Poljska)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1214-7064>

Polonistyka versus slawistyka

Polish Studies versus Slavic Studies (96)

Żygadło-Czopnik, Dorota (Poljska)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3255-5217>

Od Šaška do Pacovskiej: estetyka czeskiej książki dla dzieci i młodzieży w ofercie polskiego wydawnictwa Dwie Siostry

From Šašek to Pacovská: The Aesthetics of Czech Children's and Young Adult Books in the Offer of the Polish Publishing House Dwie Siostry (97)

Делова-Силјанова, Јасминка (Северна Македонија)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6959-5212>

Бохемистиката меѓу Белград и Скопје – историја, соработка и перспективи

Bohemian Studies between Belgrade and Skopje - History, Cooperation and Perspectives (99)

Јанковић, Јелена (Србија)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7990-3813>

Руски и чешки као језици-посредници на путу лексике из пољског језика у српски

Russian and Czech as intermediary languages in the borrowing from Polish into Serbian (40)

Марић, Ана (Србија)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-8290-2195>

Плишана револуција у словачкој и чешкој драми

The Velvet Revolution in Slovak and Czech Drama (74)

Поповић, Снежана (Србија)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3480-6726>

Идиоматичност и фразеологија

Idiomatichity and phraseology (42)

Стакић, Љубица (Србија)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-3273-2347>

Лексеме *trouba* и *cvok* у чешком језику и њихови еквиваленти у српском

Lexemes *trouba* and *cvok* in Czech language and their equivalents in Serbian (43)

Танушевска, Лидија (Северна Македонија)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5465-960X>

Македонска полонистика у синхронији и дијахронији

Polish studies in Macedonia – synchrony and diachrony (101)

Међународна научна конференција
**ПЕРСПЕКТИВЕ ИЗУЧАВАЊА ЗАПАДНОСЛОВЕНСКИХ ЈЕЗИКА,
КЊИЖЕВНОСТИ И КУЛТУРА**

25-27. септембар 2025.

Организатор:
Катедра за славистику, Филолошки факултет Универзитета у Београду,
Студентски трг 3, Београд 11000

Организациони одбор

проф. др Александра Корда Петровић
Универзитет у Београду – Филолошки факултет

проф. др Далибор Соколовић
Универзитет у Београду – Филолошки факултет

проф. др Ивана Кочевски
Универзитет у Београду – Филолошки факултет

доц. др Предраг Обућина
Универзитет у Београду – Филолошки факултет

доц. др Катарина Митрићевић-Штепанек
Универзитет у Београду – Филолошки факултет

Бранислава Стојановић
Универзитет у Београду – Филолошки факултет

доц. др Снежана Поповић
Универзитет у Београду – Филолошки факултет

Јелена Јовић
Универзитет у Београду – Филолошки факултет

ас. Наташа Срдић
Универзитет у Београду – Филолошки факултет

Виола Метикош
Универзитет у Београду – Филолошки факултет

Ана Тодоровић
Универзитет у Београду – Филолошки факултет

Научни одбор

проф. др Петар Буњак
Универзитет у Београду – Филолошки факултет

проф. д-р Лидија Танушевска
Филолошки факултет „Блаже Конески“, Скопје

doc. PhDr. Václav Štěpánek, Ph.D.
Ústav slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, Brno

dr.sc. Đurđica Čilić, izv. prof.
Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu

prof. PhDr. Miloš Zelenka, DrSc.
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

dr hab. Dejan Ajdačić, prof. UG
Uniwersytet Gdański

dr.sc. Matija Ivačić, izv. prof.
Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu

prof. dr hab. Milica Jakubiec-Semków
Uniwersytet Wrocławski

prof. dr hab. Bogusław Zieliński
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

др Марта Бјелетић
Институт за српски језик САНУ

Штампање ове публикације финансијски је подржало
Министарство науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

811.162(048)
821.162(048)
316.73(4-15)(048)

МЕЂУНАРОДНА научна конференција “Перспективе изучавања
западнословенских језика, књижевности и култура” (2025 ; Београд)

Књига сажетака = Kniha abstraktů = Książka streszczeń = Book of abstracts /
Међународна научна конференција Перспективе изучавања западнословенских
језика, књижевности и култура , поводом јубилеја 130 година полонистике и
100 година бохемистике на Универзитету у Београду 25-27. септембар 2025. ;
[приредила Ивана Кочевски]. - Београд : Универзитет у Београду, Филолошки
факултет, 2025 (Београд : Донат граф). - 114 стр. ; 24 cm

Тираж 70. - Стр. 7: Уводна реч / Ивана Кочевски. - Текст упоредо на више језика. -
Текст на ћири и лат. - Регистар.

ISBN 978-86-6153-778-3

- а) Западнословенски језици -- Апстракти
- б) Западнословенска књижевност -- Апстракти
- в) Култура -- Западна Европа -- Апстракти

COBISS.SR-ID 176052745

